

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 fr. per jaar

Postcheckrekening Nr 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Artikel 31 van de eenvormige wet op de wisselbrieven bepaalt dat, bij niet aanwijzing van de persoon voor wiens rekening het aval gegeven werd, dit laatste voor de trekker geldt. Dit artikel schept een vermoeden juris tantum; het bewijs mag dus worden geleverd dat het aval werd verstrekt voor een ander persoon.

Probleemstelling :

Artikel 31 alinea 4 van de eenvormige wet op de wisselbrieven (wet van 10 augustus 1953, artikel 5) bepaalt : « De borgtocht moet aanwijzen voor wiens rekening hij is gegeven. Bij gebreke van zodanige aanwijzing wordt hij geacht voor de trekker te zijn gegeven ». De wet heeft echter niets bepaald over de aard van dit vermoeden : geldt het een vermoeden « juris tantum », zodat het bewijs mag worden geleverd dat het aval in werkelijkheid voor een andere persoon dan de trekker (b.v. voor de betrokkene) werd gegeven of integendeel een vermoeden « juris et de jure », met het gevolg dat dit bewijs niet kan worden verstrekt ?

De vraag vertoont een groot praktisch belang wanneer de trekker de wisselbrief in zijn bezit heeft gehouden. Zo gebeurt het dikwijls dat een koopman die koopwaar aan een vennootschap levert en acceptatie bekomt, om het aval van een beheerder of een zaakvoerder vraagt. De wisselbrief blijft in het bezit van de trekker, en wordt op de vervaldag wegens wanbetaling geprotesteerd. Heeft de trekker het recht betaling te vorderen van de beheerder der in gebreke gebleven vennootschap, zo het aval niet uitdrukkelijk vermeldt dat het voor haar werd gegeven ? Indien het vermoeden van artikel 31 alinea 4 niet voor tegenbewijs vatbaar is, zal de trekker geen enkel verhaal op de avalist kunnen laten gelden.

Zelfs indien de wisselbrief geëndosseerd werd, kan het karakter van het vermoeden van artikel 31 alinea 4 van belang zijn : geldt het een vermoeden « juris et de jure », dan kan de avalist die de wisselbrief heeft betaald, terugbetaling door de trekker eisen; ook kan de avalist tegenover de houder dezelfde rechtsmiddelen en excepties inroepen als de trekker, rechtsmiddelen die een grotere draagwijdte hebben dan diegene die de betrokkene-acceptant kan doen gelden.

Oplossingen in de Franse en Belgische rechtspraak en rechtsleer aangenomen.

Rekening houdend met het praktisch belang van de vraag en met het groot aantal gevallen waar het aval niet vermeldt voor wie het gegeven wordt ⁽¹⁾, hoeft het geen verwondering te wekken dat, hoewel de eenvormige wet in ons land slechts sedert enkele jaren in werking getreden is, de Belgische hoven en rechtbanken reeds herhaalde malen de moeilijkheid te beslechten kregen. In Frankrijk, waar de eenvormige wet reeds sedert 1935 van kracht is, werden in dit verband een groot aantal vonnissen en arresten geveld. Het Franse Hof van Cassatie heeft in 1956 gestatueerd. Zijn uitspraak heeft ook in ons land invloed uitgeoefend.

Vóór de arresten van 23 januari 1956 besloot de Franse rechtspraak bijna eenparig ⁽²⁾ dat artikel 130 alinea 6 van het wetboek van koophandel, waarin de tekst van artikel 31 alinea 4 van de eenvormige wet overgenomen werd, geen onwederlegbaar vermoeden inhield, doch een vermoeden « juris tantum », voor tegenbewijs vatbaar. Het enig Belgisch vonnis vóór de arresten van 23 januari 1956, en wel op 5 mei 1955 door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen geveld ⁽³⁾, neemt dezelfde oplossing aan.

Op 23 januari 1956 heeft het Franse Hof van Cassatie echter in een reeks arresten ⁽⁴⁾ beslist dat men voor een vermoeden « juris et de jure » stond. Deze arresten zijn als volgt gemotiveerd : « l'article 130 par. 6 du Code de commerce, qui reproduit les dispositions de l'article 31 par. 4 de la loi uniforme concernant la lettre de change et le billet à ordre, fait une obligation au donneur d'aval d'indiquer sur la lettre de change le nom de la personne pour le compte de qui il s'oblige et décide qu'en l'absence de cette indication il doit être considéré comme ayant garanti l'engagement du tireur; cette présomption, qui constitue la sanction de l'omission d'une formalité légale, n'est

pas susceptible, d'être combattue par la preuve contraire». Op 18 november 1957 ⁽⁵⁾ heeft het Opperste Frans Gerechtshof deze oplossing bevestigd.

Bepaalde Franse rechtsmachten hebben zich bij de rechtspraak van het Hof van Cassatie neergelegd ⁽⁶⁾. Andere hoven en rechtbanken hebben nochtans, rekening houdend met de praktische bezwaren die tegen deze oplossing werden geopperd, geweigerd de vóór 23 januari 1956 algemeen aanvaarde regel prijs te geven. Het Hof te Parijs, bij lang gemotiveerde arresten d.d. 30 juni 1956 ⁽⁷⁾ en 8 maart 1957 ⁽⁸⁾, de rechtbank van koophandel te Lyon, bij vonnis d.d. 31 december 1956 ⁽⁹⁾ en de rechtbank van koophandel te Bourges, bij vonnis d.d. 23 januari 1957 ⁽¹⁰⁾ die alle trouw bleven aan de theorie volgens welke met de werkelijke wil der partijen moet rekening gehouden worden.

Zelfs het Hof te Rouen, dat na het cassatiearrest d.d. 23 januari 1956 als hof van verwijzing optrad heeft aangenomen ⁽¹¹⁾ dat, zo het vermoeden, wat de derde houder betreft, het karakter juris et de jure heeft, dit niet meer het geval is wat de trekker betreft, tegenover wie men enkel een vermoeden « juris tantum » kan doen gelden.

In België werden, na publicaties van de arresten van 23 januari 1956 en onder de invloed ervan, een reeks uitspraken geveld waarbij het vermoeden van artikel 31 par. 4 als een vermoeden « juris et de jure » beschouwd werd: vonnissen van de rechtbank van koophandel te Brussel, d.d. 4 juli en 1 augustus 1956 ⁽¹²⁾, van de rechtbank van koophandel te Kortrijk, d.d. 6 oktober 1956 ⁽¹³⁾, van de rechtbank van koophandel te Sint-Niklaas d.d. 29 januari 1957 ⁽¹⁴⁾, en van de rechtbank van koophandel te Luik d.d. 17 maart 1958 ⁽¹⁵⁾, arrest van het Hof van Beroep te Gent d.d. 12 juli 1957 ⁽¹⁶⁾. Al deze uitspraken betreffen gevallen waarin de trekker in het bezit van de wisselbrief gebleven was.

Rekening houdend met de economische werkelijkheid, is evenwel ook in ons land een deel van de rechtspraak trouw gebleven aan het stelsel van het vermoeden « juris tantum », tenminste wat de verhoudingen tussen trekker en avalgever betreft. In zijn arrest d.d. 7 maart 1956 ⁽¹⁷⁾ laat het Hof van Beroep te Brussel gelden dat ofschoon men geneigd is uit de voorbereidende werkzaamheden tot de conferentie van Genève van 1930 over artikel 31 af te leiden dat het wettelijk vermoeden in principe moet beschouwd worden als een vermoeden « juris et de jure », onder meer wanneer de wisselbrief geëndosseerd werd, het gezond verstand en de billijkheid zich echter tegen dergelijke interpretatie verzetten, wanneer de wisselbrief in het bezit van de trekker is gebleven; in dit geval is tegenbewijs toegelaten. Een vonnis van de rechtbank van koophandel te Antwerpen d.d. 22 juni 1956 ⁽¹⁸⁾ verdedigt dezelfde zienswijze. Het laatste over deze twistvraag verschenen arrest werd geveld door het Hof te Brussel op 12 april 1958 ⁽¹⁹⁾. Het neemt aan dat zelfs wanneer de wisselbrief in handen is van een derde houder, het bewijs mag worden geleverd dat het aval voor een andere dan de trekker werd gegeven.

Zowel de Belgische als de Franse rechtspraak zijn dus verdeeld omtrent de oplossing die aan de gestelde vraag moet gegeven worden.

De verschillende stelsels door de rechtspraak aangevaard vindt men ook terug in de Franse rechtsleer, die voornamelijk dagtekent van vóór 1956. Voor sommigen, zoals Percerou en Bouteron ⁽²⁰⁾ en Escarra ⁽²¹⁾ is het vermoeden van artikel 130 al. 6 voor tegenbewijs vatbaar, en kan er rekening worden gehouden met de werkelijke wil der partijen. Ripert ⁽²²⁾

is echter de mening toegedaan dat de vraag voor wie het aval werd gegeven, haar oplossing moet vinden in de wisselbrief zelf, zonder rekening te houden met aan de wissel vreemde elementen, zodat hij ertoe gebracht wordt het stelsel van het vermoeden « juris et de jure » te aanvaarden. Arminjon en Carry ⁽²³⁾ nemen dezelfde oplossing aan, echter zonder hun mening breedvoerig te motiveren. Ook de tussenoplossing, volgens welke artikel 130 al. 6 in principe een vermoeden « juris et de jure » schept, doch het tegenbewijs mogelijk is wat de verhoudingen betreft tussen de avalist en de trekker of degene voor wie het aval werd gegeven, heeft partijgangers: Houin ⁽²⁴⁾, Lescot en Roblot ⁽²⁵⁾, Sinay ⁽²⁶⁾ en Geisenberger ⁽²⁷⁾ verdedigen deze stelling.

In België neemt Professor L. Fredericq (in medewerking met dhr Debacker) in deel X van zijn *Traité de Droit commercial* ⁽²⁸⁾ aan dat het vermoeden onwederlegbaar is, op grond van het karakter van sanctie wegens niet naleving van een wettelijke verplichting. Steunend op het formalisme van het wisselrecht komt Professor Van Ryn ⁽²⁹⁾ tot dezelfde oplossing ⁽³⁰⁾.

Argumenten in het voordeel van het vermoeden « juris et de jure ».

Waar de tekst zelf van artikel 31 par. 4 van de eenvormige wet geen aanduiding geeft nopens de aard van het vermoeden, roepen de partijgangers van de oplossing « juris et de jure » verschillende argumenten in om dit stelsel te motiveren.

Het voornaamste argument is dat van het Frans Hof van Cassatie: de omstandigheid dat het vermoeden van artikel 31 al. 4 ingevoerd werd als sanctie voor het verzuim van een wettelijke verplichting: indien de voorwaarden die tot de sanctie aanleiding geven, vervuld zijn, moet de sanctie worden toegepast.

Naast deze overweging vindt men echter in rechtspraak en rechtsleer, zowel in ons land als in het buitenland, verscheidene andere argumenten. Men baseert zich op de wordingsgeschiedenis van de eenvormige wet ⁽³¹⁾ en het doel waarmee zij uitgevaardigd werd, n.l. meer zekerheid te geven aan de betrekkingen uit het wisselrecht gesproten: vermits de wisselbrief op zichzelf moet volstaan om de verhoudingen tussen partijen met zekerheid te kennen, zou in onderhavig geval geen tegenbewijs mogelijk zijn ⁽³²⁾. Tegen diegenen die laten gelden dat de eenvormige wet geen verandering heeft gebracht aan het vroeger aanvaarde principe, krachtens hetwelk de werkelijke wil der partijen dient in acht te worden genomen, wordt verder aangevoerd dat de nationale traditie niet kan worden ingeroepen bij het toepassen van een internationale wet ⁽³³⁾ en dat het niet past uiteenlopende oplossingen te aanvaarden op een ogenblik waarop een grote inspanning wordt gedaan om de internationale eenmaking te bereiken ⁽³⁴⁾.

Weerlegging van de argumenten, door de voorstanders van het vermoeden « juris et de jure » ingeroepen.

Niettegenstaande het gezag van het Franse Hof van Cassatie en van de rechtsgeleerden, voorstanders van het vermoeden « juris et de jure », lijken de ingeroepen argumenten niet overtuigend.

I. De wordingsgeschiedenis van de eenvormige wet.

In de voorbereidende werkzaamheden van de internationale conferentie die de eenvormige wet tot stand

brachten, is het relatief of absoluut karakter van het vermoeden van artikel 31 alinea 4 niet ter sprake gekomen. Noch tijdens de eerste conferentie van Den Haag in 1910, noch tijdens de tweede in 1912, noch tijdens de conferentie van Genève in 1930 werd dit vraagstuk behandeld. Nochtans menen wij dat er in de besprekingen bepaalde aanwijzingen te vinden zijn, waaruit blijkt dat het invoeren van een vermoeden « juris et de jure » in tegenspraak was met de bedoeling der deelnemers.

Vóór het invoeren van de eenvormige wet werden in de deelnemende landen uiteenlopende oplossingen gegeven aan de vraag voor wie het aval moest geacht worden te gelden, zo de naam van de persoon in wiens voordeel het gegeven werd in de wisselbrief niet vermeld was. In Frankrijk ⁽³⁵⁾, Duitsland ⁽³⁶⁾ en Nederland ⁽³⁷⁾ onderzocht de rechter in ieder afzonderlijk geval welke de bedoeling was geweest der partijen. Werd het aval b.v. onder de handtekening van de betrokkene-acceptant gegeven, dan werd de avalgever geacht de handtekening van deze persoon te hebben gewaarborgd. Indien uit het aval niet kon worden afgeleid voor wie het gegeven werd, dan was men van oordeel (Frankrijk) dat het aval, waarvan de draagwijdte niet beperkt was, een algemeen karakter had en derhalve, behoudens feitelijke omstandigheden, alle handtekeningen waarborgde ⁽³⁸⁾. In Nederland was men doorgaans de mening toegedaan dat het voor de trekker was gegeven ⁽³⁹⁾. Dezelfde oplossing werd in Duitsland aanvaard ⁽⁴⁰⁾. In Italië ⁽⁴¹⁾ en Hongarije ⁽⁴²⁾ werd het aval geacht te gelden voor de trekker zo de wisselbrief bij het geven er van nog niet was geaccepteerd; was dit wel het geval, dan gold het aval voor de betrokkene-acceptant. In geen enkel van deze landen was er sprake van een « vermoeden » « juris et de jure »; steeds was tegenbewijs toegelaten. Er mag niet worden vermoed, behoudens formele bepaling in tegengestelde zin, dat de opstellers van de tekst, die door de Conferentie van 1910 werd voorgesteld ⁽⁴³⁾, wensten af te wijken van een algemeen aanvaard stelsel om het te vervangen door een nieuwe en volstrekt tegengestelde regeling, n.l. het stelsel van het vermoeden « juris et de jure ».

Vóór de Conferentie van 1912 werd de tekst van het ontwerp van de eenvormige wet aan de deelnemende landen medegedeeld. Geen enkel onder die landen liet in de schriftelijke opmerkingen aan de Nederlandse regering overgemaakt, enig bezwaar gelden tegen de redactie van het (huidig) artikel 31 alinea 4 ⁽⁴⁴⁾.

Tijdens de Conferentie van Den Haag in 1912 werd er door de deelnemers herhaaldelijk op gewezen dat zij een grote bescherming aan de trekker wensten te geven en dat men zoveel mogelijk moest trachten gronden van nietigheid van het aval te vermijden. Hierbij werd dikwijls verwezen naar de principes, die in Frankrijk werden toegepast en die geen aanleiding tot moeilijkheden gaven. Wanneer alinea's 3 en 4 van het (huidig) artikel 31 werden besproken, bleek de bezorgdheid der deelnemers om een overdreven formalisme te vermijden: in het verslag van de zitting van 19 juli 1912 kan men lezen: « Mr Ernest Picard se demande quelle sera la valeur d'une signature donnée au recto du titre. *Il faut éviter de rendre nuls pour simples vices de forme des engagements qui ont été pris de bonne foi.* Monsieur Lyon-Caen répond que les tribunaux apprécieront la valeur de cette signature suivant les circonstances. » ⁽⁴⁵⁾

De tekst die door de Conferentie van Den Haag van 1912 werd aangenomen en die, wat artikel 31 al. 4 betreft, geen verandering meer onderging — werd na de eerste wereldoorlog voorgelegd aan één comité van

experten, belast met het voorbereiden van de Conferentie van Genève. Het lijkt wel interessant hier aan te stippen dat de voorzitter van het comité der experts, dhr Percerou, in zijn commentaar op de eenvormige wet de stelling verdedigde dat het vermoeden van artikel 31 al. 4 slechts een vermoeden « juris tantum » is ⁽⁴⁶⁾.

Tijdens de Conferentie van Genève van 1930 ⁽⁴⁷⁾ werd door de Italiaanse afvaardiging voorgesteld de in dit land aanvaarde oplossing in de eenvormige wet in te lassen; behoudens uitdrukkelijke verklaring van de avalgever zou deze moeten beschouwd worden als borg van de acceptant en, indien de wisselbrief nog niet geaccepteerd werd ⁽⁴⁸⁾ als borg voor de trekker ⁽⁴⁹⁾. De Italiaanse afvaardiging riep het principe in, krachtens hetwelk, in het belang van de intermediaire houders, het aval moet geacht worden te zijn gegeven voor degene die op de strengste wijze is gehouden, en wiens betaling de meeste personen bevrijdt.

Na bespreking werd dit stelsel, hoewel ook door de Tsjechoslovaakse afvaardiging verdedigd, te ingewikkeld geacht en besloot men, op voorstel van de heer Quassowski, Duits afgevaardigde, zich te houden aan de tekst door het comité van experts overgemaakt. Hier kan worden aangestipt dat Quassowski hierbij liet gelden dat de tekst door de experts overgemaakt, overeenkwam met het in Duitsland geldend recht ⁽⁵⁰⁾. Welnu, zoals hierboven aangestipt, was het vermoeden « juris et de jure » in dit land onbekend.

Uit het onderzoek van de voorbereidende werkzaamheden tot de eenvormige wet blijkt dus niet dat ooit iemand zou hebben verklaard dat de nieuwe tekst een onweerlegbaar vermoeden invoerde. Integendeel wekt het wel de indruk dat sommige deelnemers althans van oordeel waren dat de nieuwe redactie in de lijn lag van de in hun land aanvaarde oplossing.

II. *Het vergelijkend recht.*

Daar de tekst van artikel 31 alinea 4 niet alleen in de Belgische en in de Franse wet voorkomt, doch overgenomen werd in alle landen bij wie de eenvormige wet van kracht is, kan het belang niet ontkend van de vraag hoe in deze landen de moeilijkheid opgelost werd.

De aard van het vermoeden voorzien door artikel 31 alinea 4 geeft aanleiding tot uiteenlopende rechtspraak ⁽⁵¹⁾. Hierna zullen wij bondig aanduiden welk stelsel werd aanvaard en welke overwegingen de oplossing hebben gemotiveerd.

In Duitsland werd in 1936 door het Oberlandesgericht te Stuttgart ⁽⁵²⁾ het vermoeden als onweerlegbaar beschouwd. Het Hof liet gelden dat het de bedoeling van de eenvormige wet was meer rechtszekerheid te doen heersen, en aan alle ondertekenaars en verkrijgers van de wisselbrieven toe te laten de betekenis van iedere handtekening te kennen. Het arrest laat gelden dat dit in strijd is met de nationale traditie, doch dat deze laatste (der Gedanke der volksnahen Gesetzesauslegung) niet kan ingeroepen worden bij de interpretatie van een internationale eenvormige wet. Deze stelling werd door de rechtsleer bekritiseerd ⁽⁵³⁾ en in een belangrijk arrest dd. 15 november 1956 ⁽⁵⁴⁾, dat echter in ons land onopgemerkt schijnt gebleven te zijn, besliste het Opperste Gerechtshof dat het vermoeden van art. 31 par. 4 van het Wechselgesetz vermelegbaar was.

Het Hof heeft geoordeeld dat de regel van artikel 31 par. 4 slechts toepassing vindt zo uit de wisselbrief

zelf, of uit aan de wisselbrief vreemde elementen, niet duidelijk blijkt dat het aval voor een andere dan de trekker werd gegeven. Volgens het Hof is de bepaling van artikel 31 par. 4 een «Auslegungsregel», een interpretatieve regel die verband houdt met het bewijsrecht. In het geval dat aan het oordeel van het Bundesgericht onderworpen was, oordeelde dit Hof dat uit de enge samenhang van de handtekening van de avalgever met het handteken van een andere ondertekenaar van de wisselbrief kon blijken dat het aval voor deze laatste gegeven was. Terzake had de avalgever juist onder de betrokkene acceptant en parallel met dezes handtekening ondertekend. Ook stond het vast dat overeenkomstig de werkelijke wil der partijen het aval voor de betrokkene acceptant was gegeven.

Zo het in principe niet mogelijk kan zijn in strijd met artikel 31 par. 4 elementen, vreemd aan het wisselrecht, in te roepen tegen de derde houders, voor wie de mogelijkheid moet bestaan zich te baseren op de meldingen van de wisselbrief zelf, toch kunnen deze elementen van belang zijn in de verhoudingen tussen avalgever, trekker en acceptant. Indien tussen avalgever en trekker betwisting ontstaat omtrent de vraag in wiens voordeel de eerste zich verbonden heeft, zou het onzinnig (sinnwidrig) zijn — aldus het Hof — niet met de ware wil van de avalgever rekening te houden.

In Oostenrijk werd het stelsel van het vermoeden «*juris et de jure*» aanvaard. Een arrest van het Oberlandesgericht te Wenen, dd. 12 september 1938 (55) maakt gebruik van dezelfde argumenten als het Oberlandesgericht te Stuttgart op 13 november 1936 en laat gelden dat, rekening houdend met het formalisme en de strengheid van het wisselrecht een oud koopmansgebruik niet kan opwegen tegen de wettelijkheid. Het is ons niet bekend of de huidige Oostenrijkse rechtspraak beïnvloed werd door het arrest dd. 15 november 1956.

Ook in Nederland werd door een vonnis van de Rechtbank te Rotterdam dd. 5 januari 1938 (56) aanvaard dat het vermoeden van artikel 130 al. 5 van het Wetboek van Koophandel niet voor tegenbewijs vatbaar is.

In Zwitserland heeft het Schweizer Bundesgericht bij arresten dd. 14 december 1948 (57) en 19 juni 1951 (58) na de lagere rechtsmachten (59) beslist dat het vermoeden van artikel 1021, IV van het Verbintenissenwetboek (artikel 31, IV van de eenvormige wet) enkel een vermoeden «*juris tantum*» is. Het arrest van 19 juni 1951 onderzoekt de voorbereidende werkzaamheden tot de tekst van het verdrag van Genève en komt tot het besluit dat men geen verandering had willen brengen aan de vroeger in de deelnemende landen geldende rechtstoestand. Het Hof neemt derhalve aan dat het vermoeden weerlegbaar is, en dat uit de feitelijke omstandigheden kan afgeleid worden wiens verbintenis door het aval gewaarborgd wordt. Het Hof laat eveneens gelden dat in de praktijk het aval dikwijls gegeven wordt zonder aanduiding van de persoon voor wie dit geschiedt. Het roept in dat ook in het wisselrecht het algemeen principe geldt, krachtens hetwelk de ware wil der partijen beslissend is (voor zoveel hij met de nodige zekerheid bekend is).

Dezelfde oplossing wordt ook in Zweden aanvaard. Het Hof te Stockholm (60) heeft aangenomen dat uit de feitelijke elementen van het geding kon blijken dat het aval voor een andere dan voor de trekker werd gegeven (61).

In Portugal had het Hof te Lissabon op 21 oktober 1931 (62) beslist dat, waar de meeste vermoedens slechts vermoedens «*juris tantum*» zijn, er slechts een onweerlegbaar vermoeden kon bestaan wanneer de wet uitdrukkelijk het tegenbewijs uitsluit, wat in artikel 31 al. 4 het geval niet is. Het Hof van Cassatie (63) heeft echter deze uitspraak verbroken op grond van de overweging dat het vermoeden van artikel 31 alinea 4 van de eenvormige wet niet tot het bewijsrecht behoort, doch tot het materiële recht. Daar de regel, volgens welke het aval voor de trekker geldt wanneer het niet aanduidt voor wie het gegeven werd, geen bewijs, —, doch een grondregel zou zijn, is tegenbewijs niet toegelaten.

In Italië wordt doorgaans aangenomen dat de eenvormige wet een vermoeden «*juris et de jure*» heeft ingevoerd, doch dat dit vermoeden slechts toepassing vindt jegens de derde houders en niet onder hen die partij zijn geweest bij de eerste verhandeling van de wisselbrief. Tussen trekker, betrokkene en avalgever is tegenbewijs dus mogelijk (64).

Men stelt dus vast dat in sommige landen, b.v. in Duitsland, de rechtspraak gehecht blijft aan de principes aangenomen vóór het in werking treden van de eenvormige wet, en krachtens welke moest nagegaan worden voor wie de avalgever zich had willen verbinden, dit ten minste wat betreft de verhoudingen tussen trekker, betrokkene en avalgever.

In andere landen (Frankrijk en Portugal) heeft het Hof van Cassatie het stelsel van het vermoeden «*juris et de jure*» goedgekeurd, wat echter niet zonder tegenkanting van de lagere rechtsmachten, geschied is.

III. Argumenten getrokken uit het principe dat artikel 31 par. 4 de sanctie inhoudt van een formele regel met abstract karakter.

1° Karakter van sanctie.

Het Franse Hof van Cassatie laat gelden dat het vermoeden van artikel 31 par. 4 niet vatbaar is voor tegenbewijs, daar het de sanctie uitmaakt van het niet vervullen van een wettelijke verplichting. Deze overweging is echter niet overtuigend.

Artikel 1352 B.W. bepaalt dat geen bewijs tegen het wettelijk vermoeden wordt toegelaten wanneer de wet, op grond van dat vermoeden, bepaalde rechtshandelingen nietig verklaart of de rechtsoverdracht ontzegt. Uit deze bepaling wordt doorgaans afgeleid dat het tegenbewijs wel toegelaten wordt tegen de wettelijke vermoedens waaraan bovengemelde gevolgen niet verbonden zijn (65), zodat het wettelijk vermoeden hem die er zich op beroepen mag weliswaar van alle verder bewijs ontheft, doch tegenbewijs steeds toegelaten is. (66).

Welnu, artikel 31 al. 4 houdt geen nietigheid in en ontzegt geen rechtsoverdracht. Integendeel werd tijdens de voorbereidende werkzaamheden uitdrukkelijk verklaard dat een onregelmatig aval niet door nietigheid getroffen wordt (67).

De vermoedens «*juris et de jure*» worden door de wet ingesteld omdat de openbare orde bij de toepassing van de regel betrokken is, of omdat de wetgever zijn redenering als zo zeker heeft beschouwd dat hij het tegenbewijs niet heeft toegelaten (68). Geen enkele van deze redenen kan ingeroepen worden. Par. 4 van artikel 31, die enkel tot doel heeft de private belangen van partijen te regelen, bevat een suppletieve regel: het vermoeden geldt slechts voor het geval dat er geen aanwijzing in tegengestelde zin

is; welnu, suppletieve regels zijn in principe niet van openbare orde (69). De tweede grondslag der onweerlegbare vermoedens, nl. dat de wetgever de redenering als zo waarschijnlijk heeft beschouwd en de tegenstrijdige gevallen zo gering in aantal geacht, dat ze kunnen verwaarloosd worden, is evenmin aanwezig: zoals hierna aangetoond, wordt het aval in de overgrote meerderheid der gevallen voor de betrokkene gegeven (70)).

Indien men de redenering van het Franse Hof van Cassatie volgt, dan zou het hier, zoals het arrest van het Zwitsers Bundesgericht dd. 19 juni 1951 het uitdrukt, gaan om een wettelijke fictie, volgens welke het aval voor de trekker gegeven is. Welnu, wanneer de wet een fictie schept, gebeurt dit doorgaans niet om, in strijd met het gezond verstand en de billijkheid, een partij aan een aangegane verbintenis te laten ontsnappen.

Wat tenslotte de theorie betreft, volgens welke het vermoeden van artikel 31 par. 4 geen bewijsregel, doch wel een materiële regel is, zoals de arresten van het Portugees Collegio Supremo en van het Hof te Stuttgart het uitdrukken (71), deze vindt noch in de wettekst, noch in de voorbereidende werkzaamheden enige steun. Nergens wordt bepaald noch werd verklaard dat artikel 31 al. 4 een burgerlijke sanctie in verband met de grond van het recht inhield.

2° Formalisme van het wisselrecht en noodzakelijkheid de verhandelbaarheid van de handelseffecten te verzekeren.

Ook het formalisme van het wisselrecht kan niet in het voordeel van het vermoeden « juris et de jure » ingeroepen worden. Allereerst moet worden aangestipt dat in het wisselrecht het formalisme niet absoluut is. Dikwijls kunnen verhoudingen tussen partijen afhangen van elementen vreemd aan de wisselbrief zelf: men denke b.v. aan de belangrijke gevolgen die uit het bestaan van de provisie voortvloeien. Afgezien echter hiervan, kan het stelsel van het vermoeden « juris tantum » de verhandelbaarheid van de wisselbrief, grondslag van het formalisme van het wisselrecht, niet schaden. Weliswaar moet de houder van een wisselbrief op zicht van het effect zelf kunnen vaststellen wie tegenover hem verbonden was. Het vermoeden « juris tantum » doet evenwel geen afbreuk aan het formalisme van het wisselrecht; het heeft geenszins tot gevolg dat de rechten van de houder verminderd worden, wel integendeel.

De houder van de wisselbrief heeft zowel in het stelsel van het vermoeden « juris tantum » als bij aanvaarding van het vermoeden « juris et de jure » een verhaal op al de ondertekenaars. Het eerste stelsel belet echter dat de avalgever zijn bevrijding zou inroepen, wanneer deze in strijd zou zijn met de door hem werkelijk aangegane verbintenis. Indien de houder van de wisselbrief mag bewijzen dat het aval niet voor de trekker, doch voor de betrokkene-acceptant werd gegeven, heeft dit tot gevolg, indien de wisselbrief niet meer in het bezit is van de trekker, dat de avalgever bepaalde verweermiddelen niet kan inroepen: de excepties die de betrokkene-acceptant (of zijn borg) kan inroepen hebben inderdaad niet dezelfde kracht als deze waarover de trekker beschikt (72).

IV. Noodwendigheden van de praktijk.

Het voornaamste argument tegen het stelsel van het vermoeden « juris et de jure » is echter dat het

in strijd is met de koopmansgebruiken en de noodwendigheden van de praktijk. Het leidt tot gevolgen die strijdig zijn met het gezond verstand en de billijkheid en werkt de kwade trouw in de hand.

1° Het stelsel van het onweerlegbaar vermoeden is in strijd met de koopmansgebruiken.

Vóór het tot stand komen van de eenvormige wet was er in de landen van West-Europa nergens sprake van een onweerlegbaar vermoeden. Sedert die datum werd zelfs in de uitspraken die het vermoeden « juris tantum » verwerpen, herhaaldelijk gewezen op het feit dat de aangenomen oplossing strijdig is met het geldend koopmansgebruik: volgens het Duits arrest dd. 13 november 1936 met de « Gedanke der volknahen Gesetzesauslegung » en volgens het arrest van het Oberlandesgericht Wien dd. 12 september 1938 met het « oud koopmansgebruik ».

Wanneer een tekst uit het handelsrecht niet duidelijk is, wijzen de commercialisten terecht op de noodzakelijkheid de uitleg te verkiezen die met het koopmansgebruik overeenstemt (73) (74).

De eenvormige wet op de wisselbrieven bepaalt nergens dat de deelnemende staten de regels van hun intern recht moeten prijsgeven zo zij niet strijdig zijn met de tekst. Zoals het arrest van het Hof te Brussel dd. 12 april 1958 het uitdrukte (75) werd in het bijzonder niet gespecificeerd dat de staten in het nieuw wisselrecht de regels van hun nationaal recht inzake de wettelijke vermoedens zouden moeten prijsgeven. Waar de wet niet vermeldt dat het vermoeden van artikel 31 al. 4 een vermoeden « juris et de jure » uitmaakt, heeft zij niet ipso facto tot gevolg dat de rechtbanken het stelsel niet meer mogen toepassen, waarbij in geval van twijfel de werkelijke wil der partijen moet worden nagegaan. Integendeel mag besloten worden dat dit principe moet toegepast blijven.

2° Vele wissels vermelden niet voor wie het aval werd gegeven.

De noodzakelijkheid der uitdrukkelijke vermelding voor wie het aval werd gegeven is veel zakenlieden onbekend. Zowel na als voor het in werking treden van de uniforme wet blijven de kooplieden aval verlenen voor de betrokkene, zonder uitdrukkelijk te vermelden voor wie dit juist gebeurt. Zoals het arrest van het Zwitsers Bundesgericht dd. 19 juni 1938 het uitdrukt « ... habe sich die Praxis bisher an der Möglichkeit, den durch die Bürgschaft Begünstigten nicht ausdrücklich zu bezeichnen, noch nicht gestossen ».

Ook in ons land kan hetzelfde verschijnsel waargenomen worden: uit de inlichtingen die ons door banken werden verschaft blijkt dat, zo bij effecten, die door een bank werden geavaliseerd of bij diegene die aanzienlijke bedragen vertegenwoordigen, het aval doorgaans vermeldt voor wie het gegeven werd, dit het geval niet meer is voor kleine wissels, die misschien niet de grootste waarde hebben, doch zeker de meerderheid in aantal vertegenwoordigen: in een groot getal ervan — steekproeven wijzen op verhoudingen gaande tot 97 % der gevallen (76) — wordt het aval gegeven door een handtekening, voorafgegaan van de enkele melding « voor aval ». Daar het vaststaat dat bijna al deze handtekeningen de verbintenis van de betrokkene-acceptanten waarborgen (77), blijkt onmiddellijk in welke mate het stelsel van het vermoeden « juris et de jure » indruist tegen de geldende handelspraktijk (78).

3° *Het stelsel van het vermoeden « juris et de jure » is onlogisch en in strijd met de goede trouw.*

In dit stelsel is de sanctie, zo de avalgever de door de wet vereiste vermelding niet op de wissel plaatst, niet tegen hem, doch tegen de trekker gericht.

In al de gevallen door de rechtbank beslecht en waar het de bedoeling der partijen was de verplichtingen van de betrokkene door de avalgever te waarborgen, verloor de trekker door toepassing van het vermoeden « juris et de jure » ieder verhaal op de avalist. Het verzuim van de avalgever heeft zijn bevrijding tot gevolg. Dit is volstrekt onlogisch. Indien de wettelijke regel niet vervuld is moet het verzuim van de avalgever *tegen hem zelf* worden uitgelegd. Reeds schreef Bedarride ⁽⁷⁹⁾: « C'est à celui qui donne l'aval à veiller à ce qu'il relate exactement et expressément sa véritable pensée, sa volonté certaine. Le doute et l'ambiguïté que laisserait la rédaction, s'interpréteraient contre lui, et cela non seulement en vertu du principe général du droit commun, mais encore par la faveur que la loi accorde à tout ce qui peut intéresser le commerce ». Ook moet worden opgemerkt dat de handtekening door de avalgever op de titel geplaatst geen zin heeft, indien de wisselbrief in het bezit blijft van de trekker. Welnu, de interpretatie van de wet, waardoor een handtekening zonder betekenis wordt, mag niet worden verkozen boven die welke met de werkelijke wil der partijen overeenstemt.

In de overgrote meerderheid van de gepubliceerde en hierboven aangehaalde uitspraken was het aval in werkelijkheid voor de betrokkene-acceptant gegeven en riep de avalgever het vermoeden « juris et de jure » in, om in strijd met de werkelijk aangegane verbintenis, hetzij de eis van de trekker te zien afwijzen, hetzij, na betaling aan de houder, van de trekker terugbetaling te bekomen. Deze manoeuvres, zowel in strijd met de werkelijke wil der partijen als met de goede trouw die de verhoudingen in de handel moet kenmerken, werden mogelijk gemaakt door het aanvaarden van het onweerlegbaar vermoeden.

De rechterlijke uitspraken en de commentatoren doen dan ook herhaaldelijk een beroep op het gezond verstand en de billijkheid om het vermoeden « juris et de jure » af te wijzen ⁽⁸⁰⁾.

4° *Het wordt door de zakenlieden veroordeeld.*

Het is dan ook niet te verwonderen dat de practici van het zakenleven het stelsel van het vermoeden « juris et de jure » hebben aangeklaagd als strijdig met de behoeften van de handel.

Van zodra de arresten van het Franse Hof van Cassatie d.d. 23 januari 1956 bekend werden, hebben zij heftige kritiek vanwege de zakenlieden uitgelokt. In « Usine nouvelle » ⁽⁸¹⁾, verscheen een studie, waarin de door het hoogste rechtscollege aanvaarde oplossing als volgt wordt beoordeeld: « Ce qui est grave dans cette obstination à vouloir faire respecter ainsi jusqu'à l'illogisme la « lettre » d'une loi, c'est qu'il y a en France à l'heure actuelle, des milliers d'effets en circulation portant seulement la mention « bon pour aval »: Ces avals ont été donnés afin de garantir le paiement des tirés. La Cour Suprême ne le conteste pas et ne peut le contester. Mais elle n'en décide pas moins qu'ils garantissent seulement celui du tireur, — garantie dont personne n'a besoin et que personne n'a jamais demandée! Et nul doute qu'il se trouvera bien, sur ces milliers d'avaliseurs, quelques centaines de mauvais payeurs qui profiteront de l'occasion pour faire plaider qu'ils ne doivent rien et que les con-

damner à payer, ce à quoi ils se sont engagés, serait violer la loi! Aussi, une fois encore, le respect de la forme l'a emporté sur celui du bon sens et de la justice. Les tribunaux, déjà trop souvent acceptent que les obligés d'une lettre de change discutent l'engagement, qu'ils ont signé, de payer à une date fixe et leur accordent, par des artifices de procédure (mise en délibéré du jugement, etc.) des délais que la loi leur refuse. Quelle que soit l'intention on contribue ainsi à la dévalorisation des règles qui sont à la base du commerce. La Cour de Cassation, en permettant à des débiteurs de renier impunément leur signature, contribue, elle aussi, à la détérioration de la valeur de la lettre de change, instrument indispensable, pour-tant, au crédit. »

Op 21 juni 1956 heeft de Algemene Vergadering van de Rechtbanken van Koophandel van Frankrijk zelfs de wens uitgedrukt dat het Hof van Cassatie zijn rechtspraak zou wijzigen of, indien dit niet geschiedde, dat de wetgever zou ingrijpen ⁽⁸²⁾: « Ces décisions ont causé dans nos milieux d'affaires un véritable désarroi, parce qu'elles vont permettre à des donneurs d'aval indéliçats de discuter leur signature et d'échapper, sous le couvert de la loi, aux conséquences d'engagements qui paraissent incontestables à leurs cocontractants de bonne foi. A défaut d'un revirement de la Cour Suprême, il n'est pas douteux qu'un amendement de l'article 130 ne soit hautement dérisoire pour le commerce français; la Conférence générale recherchera comment cet amendement peut être réalisé, compte tenu du caractère international de notre législation en matière de lettre de change. »

Ook in België hebben de arresten van 23 januari 1956 emotie bij de zakenlieden verwekt. In het nummer van 20 mei 1956 van het Verbond der Belgische Nijverheid bestempelt de rechtschroniqueur de houding van het Franse Hof van Cassatie als « formalisme littéral et... peu soucieux d'équité » ⁽⁸³⁾.

Besluit

Noch de voorbereidende werkzaamheden tot de een-vormige wet, noch het stelsel van de vermoedens door het Burgerlijk Wetboek gehuldigd, veroordelen formeel de opinie, dat het vermoeden van artikel 31 par. 4 van de wet op de wisselbrieven slechts een vermoeden « juris tantum » betekent. Dit stelsel dient derhalve verkozen boven het vermoeden « juris et de jure », dat leidt tot het aanvaarden van oplossingen in strijd met de billijkheid en de werkelijke wil der partijen en dat door de zakenlieden verworpen wordt als onverenigbaar met de behoeften van de praktijk.

Simon FREDERICQ,

*Geaggregeerde van het hoger onderwijs,
Advocaat bij het Hof van Beroep te Gent.*

(1) Zie verder, kol. 579.

(2) Zie o.m. Hrb. Seine, 6 januari 1949, Gazette du Palais 1949, I, 163 en de noot, Rev. trim. de dr. comm. 1949, 135 en de noot Houin; Jurisclasseur périodique, 1949, II, 4946 en de noot Roblot; Hrb. Seine, 17 juni 1949, Rev. trim. dr. comm. 1949, 501; Hof Angers, 27 juni 1951, J.C.P. 1952, J, 7028; Hof Parijs, 3 november 1952, Gaz. Pal. 1952, II, 413; Hof Parijs, 29 oktober 1953, Gaz. Pal. 1954, I, 54; Hof Montpellier, 1 februari 1954, Gaz. Pal. 1954, II, 16; Hof Lyon, 26 februari 1955, Gaz. Pal. 1955, I, 326; Hof Parijs, 26 september 1955, J.C.P. 1955, IV, 172.

(3) Revue de la Banque 1955, 735; Journal des Tribunaux 1955, 906.

(4) Dalloz 1956, J, 304.

(5) Dalloz 1958, J, 29.

(6) Hof te Aix, 18 december 1956 (Gazette du Palais, 1957, I, 124, Revue de la Banque 1957, 336 en noot P. De Beus) en 29 januari 1957 (Dalloz, 1957, I, 384); Hof te Pau, 12 november 1956, Gazette du Palais, 1956, II, Som. 18; Hof te Colmar, 13 november 1957, Dalloz 1958, Som. p. 18.

(7) Gaz. Pal. 1956, II, 213.

(8) Gaz. Pal. 1957, I, 251 en de conclusie van de H. Advocaat-Generaal Turlon.

- (9) Dalloz 1957, p. 104.
 (10) Dalloz 1957, p. 205.
 (11) Rouen, 12 maart 1957, Gaz. Pal. 1957, I, 255.
 (12) Jurisprudence commerciale de Bruxelles, 1956, 281.
 (13) R.W. 1956-57, kol. 1811.
 (14) Revue de la Banque 1957, 463.
 (15) Jurisprudence de la Cour d'Appel de Liège, 1958, 227, met afwijzende noot Jacques Henry.
 (16) Revue de la Banque 1957, 959 met noot J. de Beus.
 (17) Journal des Tribunaux, 1956, 309.
 (18) Jurisprudence du port d'Anvers 1956, 477.
 (19) Revue de la Banque 1958, 409.
 (20) La nouvelle législation française et internationale de la lettre de change et du billet à ordre, Paris 1951, p. 103.
 (21) Cours de droit commercial, 2e uitg., Paris 1952, nr 1188, p. 809 vlg.
 (22) Traité élémentaire de droit commercial, Paris 1954, p. 750.
 (23) La lettre de change et le billet à ordre, Paris 1938, n° 266.
 (24) R. Houin, noot onder Comm. Seine, 6 januari 1949, Rev. trim. dr. comm. 1949, p. 135-139.
 (25) Lescot et Roblot, Les effets de commerce, Paris 1953, nr 496, en blz. 560-562.
 (26) H. Sinay, La situation juridique du donneur d'aval, Rev. trim. dr. comm. 1953, 50.
 (27) B. Geisenberger, L'aval des effets de commerce, Paris 1955, p. 92-114. Zie ook de studie van F. Goré in Dalloz, 1958, Chronique, p. 105-110.
 (28) Deel X, nr 123.
 (29) Principes de droit commercial, Deel II, p. 447.
 (30) In tegengestelde zin: R. Abrahams, L'aval de la lettre de change. Caractère de la présomption de l'article 31 alinéa 4 de la loi uniforme, Revue de la Banque 1958, 387. In deze studie, verschenen toen dit artikel reeds geschreven was, is dhr Abrahams de mening toegegaan dat het enkel een vermoeden « juris tantum » geldt.
 (31) Cfr. Brussel, 7 maart 1956, Journal des Tribunaux 1956, 309, Jurisprudence commerciale de Bruxelles, 1956, 166 en de noot Debacker.
 (32) Ripert, op. cit. et loc. cit.; Van Ryn, op. en loc. cit.
 (32) Cfr. Oberlandesgericht Stuttgart, 13 november 1936, Juristische Wochenschrift 1937, 548.
 (34) Cfr. Abrahams, op. cit., Revue de la Banque, 1958, p. 397.
 (35) Lacour L., en Bouteron, J., Précis de droit commercial, 3e uitg. 1925, DI II, nr 1273 « ... la signature seule, mise à côté de celle de la personne qu'on entend cautionner, serait suffisante ».
 (36) Michaelis, Kommentar zum Wechselrecht, Berlin en Leipzig 1932, p. 356, noot 7.
 (37) Scheltema F.G., Wisselrecht (in M. Polaks handboek voor het Nederlands Handels- en faillissementsrecht, DI III, Eerste stuk, 2e aflevering, Groningen en Den Haag 1929, p. 195; Hof den Bosch, 26 mei 1903, Weekblad 7937.
 (38) Cfr. Cass. Fr., 24 jan. 1912, S. 1917, I, 121 en de Noot G. Bourcart; Douai, 23 maart 1933, Recueil Douai, 1933, 260.
 (39) Scheltema, op. cit., p. 195; Molengraaff, W.L.P.A. Leidraad bij de beoefening van het Nederlandse Handelsrecht, Vierde druk, Haarlem 1919, p. 353; zie nochtans Hoge Raad, 16 jan. 1914, Weekblad 9659 dat besliste dat de rechter ten grond kon beslissen dat het aval voor alle wisselchuldenaren gegeven werd.
 (40) Michaelis, op. cit. et loc. cit.
 (41) Artikel 275, al. 2 van het wetboek van koophandel van 31 oktober 1882.
 (42) Artikel 67 van de wet van 5 juni 1867.
 (43) De tekst van het ontwerp is verschenen in: Conférence de La Haye pour l'unification du droit relatif à la lettre de change, etc. 1912, Documents, I, La lettre de change et le billet à ordre, Ministère des Affaires Etrangères, La Haye, Imprimerie Nationale, p. 19.
 (44) Geen opmerkingen: Conférence de La Haye, 1912, Documents: Duitsland, p. 37; Oostenrijk, p. 58; Hongarije, p. 95; België, p. 160; Bulgarije, p. 162; Denemarken, Noorwegen en Zweden, p. 168; Frankrijk, p. 177; Servië, p. 226; Siam, p. 228.
 (45) Actes, t. I, p. 73. Deze verklaring van dhr Ernest Picard werd argelegd in verband met een voorstel (zie o.m. Actes, p. 110) tot afschaffing van de derde alinea van het (huidig) artikel 31. Hij verzette zich hiertegen en de vroegere tekst werd zonder wijziging overgenomen in de eenvormige wet. Zie hierboven, Actes t. I, p. 87, voetnoot: « La Conférence a pensé qu'il serait d'un formalisme excessif d'exiger pour qu'il y ait aval que la signature apposée au recto de la lettre de change soit précédée d'une mention quelconque. Il a, du reste, été constaté que, dans plusieurs pays, spécialement en France, l'aval se donne parfois par une signature portée au recto et qu'aucune difficulté ne résulte de cette pratique ».
 (46) Percerou en Bouteron, La nouvelle législation française et internationale de la lettre de change et du billet à ordre, Paris 1951, p. 501.
 (47) Société des Nations. Comptes rendus de la conférence internationale pour l'unification du droit en matière de lettre de change, billets à ordre et chèques tenues à Genève du 13 mai au 7 juin 1930. Première session. Lettres de change et billets à ordre. Genève 1930, Série de publications de la Société des Nations. II, Questions économiques et financières. 1930. II.27. Dit document draagt het officieel nummer C. 360.M.151.1930.II.
 (48) Op het ogenblik waarop de avalgever zich verbond. Zie nochtans, in verband met het stelsel van het Wetboek

- van 1882: Vivante, DI III, nr 1226, die oordeelt dat de datum die in acht genomen moet worden die is waarop de houder zijn verhaal uitoefent.
 (49) Het aval zou dus de handtekening van de acceptant slechts waarborgen in geval het een latere datum draagt dan die van de acceptatie, of indien noch het aval noch de acceptatie gedateerd zijn, Comptes rendus, p. 236.
 (50) Zitting 19 mei 1939, Comptes rendus, p. 237: « Mr Quassowski dit que la formule de réglementation du projet des experts est conforme au droit allemand et lui paraît plus simple et plus pratique que la proposition italienne ».
 (51) Zie von Caemmerer, Ernst, von Bargen, Malte en Späth, Günther, Internationale Rechtsprechung zum Genfer einheitlichen Wechsel- und Scheckrecht, Berlin en Tübingen, 1954, p. 195-207.
 (52) Oberlandesgericht Stuttgart, 13 november 1936, Juristische Wochenschrift, 1937, 548 met goedkeurende noot Rilk.
 (53) Zie Baumbach-Hefermehl, Wechsel- und Scheckrecht, Artikel 31, par. 4; Ulmer, Das Recht der Wertpapiere, p. 273-274.
 (54) Bundesgericht (opperste gerechtshof in burgerlijke zaken in de Bondsrepubliek Duitsland), 15 november 1956, Neue Juristische Wochenschrift, 1957, p. 340-342.
 (55) Evidenzblatt der Rechtsmittelentscheidungen, Neue Folge, 38, nr 463. In dezelfde zin: Oberlandesgericht Wenen 13 december 1936 Evidenzblatt der Rechtsmittelentscheidungen, 38, nr 114.
 (56) Nederlandse Jurisprudentie, 1939, nr 384. De wisselbrief was in het bezit van de trekker gebleven. De trekker had koopwaar aan de betrokkene acceptant geleverd, en de avalgever had zijn handteken onder dit van de betrokkene geplaatst zowel op het verkoopcontract als op de wissel. De Rechtbank wees de eis af op grond van het onweerlegbaar vermoeden van art. 130 al. V van het Nederlands Wetboek van Koophandel (art. 31 al. IV eenvormige wet). Zij sprak geen veroordeling uit op grond van de handtekening op het verkoopcontract aangebracht, daar het bleek dat de avalgever enkel een wisselverbinde had willen aangaan. Zie ook Molengraaff, Leidraad, 2e deel, 1954, p. 431.
 (57) Entscheidungen des Schweizer Bundesgerichtes en Recueil officiel des arrêts du tribunal fédéral, 74, II, 246.
 (58) Entscheidungen des Schweizer Bundesgerichtes en Recueil officiel des arrêts du tribunal fédéral, 77, II, 250; (Zwitsers) Journal des Tribunaux, 1952, I, 174. Over deze uitspraak, zie eveneens G. Flattet, Chronique de législation et de jurisprudence étrangères, Suisse, in Rev. trim. dr. comm. 1952, p. 699, nr 38. In het geschil dat het voorwerp uitmaakte van deze uitspraak was de avalgever ondervoorzitter van de beheerraad van de betrokken vennootschap. Hij had onmiddellijk onder de acceptatie de woorden « per aval » en zijn handtekening geplaatst.
 (59) Rechtbank Bern, 16 mei 1947, Zeitschrift des Bernischen Juristenvereins, 1948, 499; Rechtbank Zürich, 2 december 1948, Schweizerische Juristen Zeitung, 1949, 186.
 (60) Svea Hovrätt, 8 mei 1934, Svensk Juristtidning 1934, 54; Philips Hult, Lärabok i vädepappersrätt, Stockholm, 1957, p. 90.
 (61) Terzake was de wisselbrief in het bezit van de trekker gebleven. De avalgeefster was de vroegere echtgenote van de betrokkene-acceptant. Zij ontkende niet dat zij zich voor deze laatste had willen verbinden, doch riep het onweerlegbaar karakter van het vermoeden van artikel 31, IV in.
 (62) Gaz. Lisb. 1939, 1940, 281.
 (63) Collegio Supremo (di cass.), 3 december 1940, Gaz. Lisb. 1940-41, 368.
 (64) Bianchi d'Espinosa, L., Le leggi cambiarie nella giurisprudenza dell'ultimo ventennio, Milano, 1957, p. 94-95; Hof van Berop Torino, 10 april 1943, in Banca, Borsa e titoli di credito, 1943, II, 77; rechtbank Torino, 28 maart 1944, Giurisprudenza Torino, 1944, 122. Zie ook: Angeloni, La cambiale e il vaglia cambiaria, 3e uitg. Rome 1949, p. 304 en Mossa, La cambiale secondo la nuova legge, Milano, 1935, DI II, nr 485, die oordelen dat tegenbewijs mogelijk is.
 (65) Laurent, DI, XIX, nr 615; De Page, DI, III, nr 935, B in fine; Aubry et Rau, 5e druk, DI XII, par. 750, blz. 101 met noot 5; Baudry-Lacantinerie et Barde, Obligations, DI, IV, nrs 2660 en 2661; Planio, Ripert et Gabolde, DI, VIII, nrs 1549 vlg.
 (66) Cfr. rechtbank van koophandel Kortrijk, 6 oktober 1956, R.W. 1956-57, kol. 1811; Hof Parijs, 30 juni 1956, Gaz. Pal., 1956, II, 213; conclusie advocaat-generaal Turlan vóór Hof Parijs, 8 maart 1957, Gaz. Pal. 1957, I, 251.
 (67) Zie verklaringen Ernest-Picard en Würth-Weiler tijdens de vergadering van 19 juli 1912, Actes, t. I, Septième séance plénière, p. 122 en 123.
 (68) De Page, DI, III, nr 925 en 926.
 (69) Cfr. Abrahams, op. cit., p. 405, nr 7.
 (70) Zie verder, kol. 579.
 (71) Ook F. Goré (Dalloz 1957, Chronique, 105-110) verdedigt deze stelling. Naar het voorbeeld van R. Decotignies (Les présomptions en droit privé, Paris 1950, p. 53) maakt hij een onderscheid tussen de vermoedens die een grondregel (règle de fond) uitmaken, en deze welke slechts een bewijsregel (règle de preuve) zijn. Dit onderscheid steunt echter op een subtiel onderzoek en werd tot heden in het positief recht niet overgenomen. Over de kritiek van de theorie van F. Goré, zie: Abrahams, op. cit., p. 399-400.
 (72) Zie o.m. artikel 53 van de eenvormige wet.
 (73) Fredericq L., Traité, DI I, nr 24; Hamel J. en Lagarde G., Traité de droit commercial, DI I, Parijs 1954, nr 46. Over de betekenis van het handelsgebruik in de verschillende Europese landen, zie o.m. W. Luthien, Einheitliches Kaufrecht und autonomes Handelsrecht, Freiburg 1956, p. 27 vlg.

(74) In een recent ontwerp van internationale overeenkomst, nl. het ontwerp van Rome 1951 (Projet de convention relatif à une loi uniforme sur la vente d'objets mobiliers corporels. Actes de la Conférence 1951. Rome, uitg. Unidroit 1951), wordt zelfs voorzien dat in geval van tegenstrijdigheid tussen het handelsgebruik en de tekst van deze eenvormige wet, de voorkeur aan het gebruik moet worden gegeven (artikel 13 al. 3: « En cas de contradiction, l'usage l'emporte sur la présente loi »).

(75) R.B. 1958, 409.

(76) De bovenvermelde cijfers kunnen slechts als aanwijzing dienen. Allereerst is geen duidelijke lijn te trekken tussen de wissels die uitgaan van belangrijke firma's of die aanzienlijke bedragen vertegenwoordigen — wissels waarvoor alles regelmatig geschiedt — en de « kleine » wissels; vervolgens lijkt het wel dat met een grotere bekendheid van de regel van art. 31 par. 4 de verhouding der regelmatige wisselborgen zal stijgen.

(77) Bulletin Verbond der Belgische Nijverheid 1956, nr 15, p. 962.

(78) Over de redenen waarom het stelsel van artikel 31, par. 4 werd verkozen, zie hierboven, p. 11.

(79) De la lettre de change, Dl. 1, nr 259.

(80) Na eerst de mening verdedigd te hebben dat in de verhoudingen tussen houder en avalgever, deze laatste niet mag toegelaten worden tot het bewijs dat hij zich niet

voor de trekker heeft verbonden, heeft het Hof van Beroep te Brussel in een arrest van 7 maart 1956 ingeroepen dat het *gezond verstand* en de billijkheid zich ertegen verzetten deze oplossing te aanvaarden wanneer de wisselbrief in het bezit van de trekker is gebleven. (J.T. 1956, 309, Jur. comm. Brux. 1956, 166 en noot Debacker). In zijn artikel in de Revue de la Banque schrijft R. Abrahams: « l'arrêt de Cassation... favorise le souscripteur de mauvaise foi »; (op. cit., p. 402). In een noot onder een vonnis van de Rechtbank van Koophandel te Luik dd. 17 maart 1958, waarbij het stelsel van het vermoeden « juris et de jure » wordt aangenomen, is de commentator, de H. Jacques Henry (Jurisprudence de la Cour d'Appel de Liège, 1958, 227), de mening toegedaan dat « en refusant de voir le fait et en préférant pousser jusqu'à l'inévitabilité un amour immodéré de la logique abstraite les tribunaux de commerce de Bruxelles et de Liège ont fait fausse route. »

(81) Usine nouvelle, 1956, nr 15; zie ook noot onder Hof Aix, 18 december 1956, Gaz. Pal. 1957, 1, 125: « dans la pratique des affaires, cette interprétation (van het Franse Hof van Cassatie)... peut entraîner les injustices les plus flagrantes ».

(82) Gazette du Palais, 27-28-29 juni 1956, p. 2, col. 1 en p. 3, col. 4.

(83) Bulletin van het Verbond der Belgische Nijverheid, 20 mei 1956, p. 965.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 1 april 1957.

Voorzitter : M. Giroul.

Radsheer-Verslaggever : M. Valentin.

Advokaat-generaal : M. Mahaux.

Strafvordering. — Hoger beroep. — Vernietiging van het bestreden vonnis bij toepassing van ar. 125 Sv. — Voor verzwaring van straf eenparigheid van stemmen vereist.

Artikel 140 van de wet van 18 juni 1869, gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891, bepaalt, dat eenparigheid van stemmen vereist is, opdat het Hof van Beroep de tegen de verdachte uitgesproken straffen zou kunnen verzwaren.

Deze bewoordingen zijn algemeen en de geest der wet strookt ermee om de bepaling zonder onderscheid toepasselijk te maken op alle gevallen, waarin het Hof van Beroep de straffen of de veiligheidsmaatregelen verzwaart, die door de eerste rechter zijn uitgesproken.

Er is mitsdien geen reden om van de regel het geval uit te zonderen, waarin het Hof van Beroep bij toepassing van artikel 215 van het Wetboek van Strafvordering het bestreden vonnis vernietigt, zo bij dit vonnis een vrijspraak gegeven is of straffen uitgesproken zijn.

O.M. t/ Wolkowiecki J.

Gelet op het bestreden arrest, op 27 november 1956 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel van ambtswege, schending van artikel 140 van de wet van 18 juni 1869, gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891, doordat het arrest de tegen aanlegger uitgesproken straf verzwaard heeft, zonder vast te stellen dat het Hof van beroep met eenparigheid van stemmen van zijn leden uitspraak gedaan heeft :

Overwegende dat het Hof van beroep, overeenkomstig artikel 215 van het Wetboek van strafvordering beslissende, het vonnis van de correctionele rechtbank te Brussel vernietigd heeft waarbij aanlegger uit hoofde van zware slagen aan Graevenitz

tot een geldboete van 200 frank veroordeeld was geworden, en opnieuw over de grond uitspraak gedaan heeft;

Overwegende dat het arrest met verzwaring van de straf, aanlegger een gevangenzitting van twee maand en een geldboete van 50 frank oplegt;

Overwegende dat artikel 140 van de wet van 18 juni 1869, gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 4 september 1891, bepaalt dat eenparigheid van stemmen vereist is opdat het Hof van beroep de tegen de verdachte uitgesproken straffen zou kunnen verzwaren;

Overwegende dat deze termen algemeen zijn en dat de geest der wet ermee strookt om de bepaling zonder onderscheid toepasselijk te maken op alle gevallen waarin het Hof van Beroep de straffen of de veiligheidsmaatregelen welke door de eerste rechter uitgesproken zijn verzwaart;

Dat er mitsdien geen termen zijn om van de regel het geval uit te zonderen waarin het Hof van beroep bij toepassing van artikel 215 van het Wetboek van strafvordering het bij hetzelfde aangebracht vonnis vernietigt, zo bij dit vonnis een vrijspraak gegeven is of straffen uitgesproken zijn;

Overwegende dat het bestreden arrest niet vaststelt dat het met eenparigheid van stemmen van de leden van het Hof van beroep uitgesproken is;

Overwegende dat het arrest ingevolge het verzuimen van deze formaliteit die substantieel is voormeld artikel 140 overtreedt;

Overigens dat de verklaring tot voorziening beperkt is tot de strafbepalingen van het arrest en niet gericht is tegen de beslissing, gewezen over de vordering van de burgerlijke partij Graevenitz Alexandre;

Overwegende evenwel, dat deze beperking van de voorziening niet met een berusten kan gelijkstaan, naardien de aangevallen beslissing, welke aan een betwisting omtrent de bevoegdheid vreemd is, geen eindbeslissing is in de zin van artikel 416 van het wetboek van strafvordering en deswege in de stand der zaak niet vatbaar is voor een ontvankelijke voorziening in cassatie;

Overwegende derhalve dat de verbreking van de over de publieke vordering gewezen beslissing, verbreking met zich brengt van de over de vordering der burgerlijke partij gewezen beslissing welke het gevolg van de eerste is;

Om die redenen,

En zonder acht te slaan op de memorie welke door aanlegger meer dan twee maanden na de inschrijving van de zaak op de algemene rol nedergelegd is,

Verbreekt het bestreden arrest;

Beveelt dat van onderhavig arrest melding zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissing;

Laat de kosten de Staat ten laste;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 10 januari 1958.

Eerste-Voorzitter : M. Wouters.

Raadsheer-verslaggever : M. De Bersaques.

Advocaat-generaal : M. Depelchin.

Advocaten : Mrs. Van Rijn en Veldekens.

Ongerechtvaardigde verrijking. — Verstrekking van onderhoudsgeld door vader aan zijn gehuwde dochter. — Verrijking zonder oorzaak van haar echtgenoot.

De echtgenoot is vóór ieder ander verplicht zijn echtgenote te helpen.

De omstandigheid, dat de vrouw van haar man niet in rechte de uitkering van een onderhoudsgeld heeft gevorderd, sluit niet uit, dat de vader van de vrouw door haar onderhoudsgeld te verstrekken haar echtgenoot zonder oorzaak heeft verrijkt.

De in artikel 212 B.W. vermelde verbintenis bestond onafhankelijk van het instellen van een vordering tot nakoming daarvan.

Moreal e.a. t./Bossier L.

Gelet op het bestreden arrest, gewezen de 16 december 1955 door het Hof van beroep te Brussel ;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 212, 1376 en 1381 van het Burgerlijk Wetboek, en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest de vordering van eisers in verbreking afwijst om de reden dat «ten onrechte de eerste rechter de eis gesteund op het principe van de verrijking zonder oorzaak gegrond heeft verklaard ; dat in de regel de onderhoudsrente alleen verschuldigd is sedert de dag waarop zij in rechte gevorderd werd ; dat het verzuim van de belanghebbende laat vermoeden ofwel dat hij niet in nood verkeert, ofwel dat hij, voor welke reden ook, een onderhoudsgeld weigert te vorderen ; dat niet het minste beletsel bestond om appellant (hier verweerder) te dwingen zijn onderhoudsverplichtingen ten overstaan van zijn echtgenote na te leven ; dat vader Snissaert de geneeskundige onkosten en het onderhoudsgeld betaalde tegenover appellant ; dat hij waarschijnlijk geen inzicht had van vrijgevigheid, maar dat hij misschien geoordeeld heeft dat appellant niet bij machte zou geweest zijn zulke verzorgingskosten te vereffenen ; ofwel dat hij liever had zijn dochter te onderhouden zonder tussenkomst van haar man ; dat in deze omstandigheden, niet bewezen is dat vader Snissaert appellant verrijkt heeft met hem te ontlasten van een verplichting waaraan hij daadwerkelijk kon voldoen en die het voorwerp zou uitmaken van een regelmatige rechtsvordering », dan wanneer,

1) de vaststelling door het bestreden arrest gedaan, in de beweegredenen desaangaande overgenomen van de eerste rechter, dat verweerder geenszins bijgedragen heeft in het onderhoud zijner echtgenote, volstaat om aan te tonen dat er in zijnen hoofde een verrijking is geweest, vanaf het ogenblik dat, zoals in onderhavig geval verweerder deze verplichting had dienen te vervullen bij gebrek aan tussenkomst van de rechtsvoorganger van eisers, en hij, zoals eveneens de overgenomen motieven van de eerste rechter vaststellen, materieel bij machte was dit te doen, en het onverschillig is ten opzichte van de vordering van eisers of verweerder door zijn toenmalige echtgenote gedagvaard was of niet,

2) het bestreden arrest zelf vaststelt dat de rechtsvoorganger van eisers geenszins met enig vrijgevig inzicht gehandeld heeft, en de door het bestreden arrest gemaakte veronderstellingen nopens de mogelijke inzichten die hem tegenover zijn dochter bezielde, geen afbreuk doen aan het vastgesteld gebrek aan vrijgevig inzicht en aan de verarming van deze rechtsvoorganger geen wettelijke oorzaak geven,

3) de beweegredenen, waarin door het arrest beweerd wordt dat het niet bewezen is dat verweerder ontlast zou geworden zijn van een verplichting waaraan hij daadwerkelijk had kunnen voldoen, in tegenstrijd zijn met deze van de eerste rechter, die het arrest uitdrukkelijk verklaart over te nemen, waarin vastgesteld is dat verweerder, minstens gedeeltelijk, in de materiële mogelijkheid was deze verplichting te volbrengen, en dat, opdat de onderhoudsverplichting zou bestaan, ze geenszins het voorwerp moet uitmaken ener rechtsvordering,

het bestreden arrest alzo de in het middel aangehaalde wetsbeschikkingen geschonden heeft :

Overwegende dat uit de door het bestreden arrest aangenomen beweegredenen van het beroepen vonnis volgt dat verweerder over de nodige geldmiddelen beschikte om gedeeltelijk in de door de gezondheids-toestand van zijn echtgenote vereiste kosten te voorzien ; dat, zonder de noodzakelijkheid van die kosten te betwisten, hij elke tussenkomst weigerde, aanvoerende dat zij ten laste van zijn schoonouders vielen ; dat de vader van zijn echtgenote, rechtsvoorganger van aanleggers, deze kosten dekte ;

Overwegende dat de echtgenoot, vóór elk ander persoon, tot de verplichting zijn echtgenote te helpen gehouden is ;

Overwegende dat de omstandigheid dat de vrouw van verweerder in rechte de betaling van een onderhoudspensioen niet heeft gevorderd, dan wanneer niets haar belette zulks te doen, niet uitsluit dat, door die kosten uit te keren, de rechtsvoorganger van aanleggers verweerder zonder oorzaak zou kunnen verrijkt hebben ;

Overwegende immers, dat de in artikel 212 van het Burgerlijk Wetboek vermelde verbintenis bestaat, afgezien van elke vordering ingesteld ten einde uitvoering ervan te bekomen ;

Dat de omstandigheid dat de schuldeiseres van die verbintenis zulke vordering niet onmiddellijk heeft ingesteld niet volstaat om te bewijzen dat ze afstand van haar recht zou hebben gedaan ;

Overwegende dat de veronderstellingen er toe hadden kunnen bewegen de verplegingskosten van zijn dochter te betalen niet volstaan om het dispositief van het bestreden arrest te rechtvaardigen ;

Dat het middel derhalve gegrond is ;

Om die redenen,

Verbreekt het bestreden arrest ;
Beveelt dat melding van onderhavig arrest zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;
Veroordeelt verweerder tot de kosten ;
Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Gent.

RAAD VAN STATE

6e Kamer. — 26 juni 1958.

Voorzitter : M. Vauthier.
Raadsheren : M.M. Declaire en Coyette.
Substituut-auditeur-generaal : M. Sarot.

Vrijsprekend strafvonnis. — Administratieve tuchtmaatregel.

Ofschoon uit het door verzoeker aangehaald vonnis van de Krijgsraad volgt, dat artikel 118bis W.v.S. geen toepassing kan vinden op de aan verzoeker ten laste gelegde feiten, betekent dat vonnis niet, dat het bestaan van die feiten niet zou zijn bewezen.

De bestreden beslissing, toen zij op die feiten steunde en daaruit gevolgtrekkingen afleidde, die buiten de toepassing van artikel 118bis W.v.S. vallen en eigen zijn aan de uitoefening van het tuchtgezag, heeft geen afbreuk gedaan aan het gezag van het gewijsde en is binnen de perken van 's Konings beoordelingsbevoegdheid gebleven.

Guevorts A. t/ Belgische Staat (Minister van Openbaar Onderwijs).

Overwegende dat verzoeker door een beslissing van de gemeenteraad van Zinnik van 5 juli 1949 wegens zijn gedragingen tijdens de Duitse bezetting uit zijn ambt van onderwijzer is ontzet; dat verzoekers beroep bij de Koning bij besluit van de Regent van 30 mei 1950 is afgewezen; dat verzoeker op 6 maart 1954 de in de wet van 24 december 1953 bepaalde aanvraag tot herziening heeft ingediend; dat deze aanvraag is verworpen door het bestreden koninklijk besluit, na gelijkkluidend advies van de gemeenteraad, de bestendige deputatie en de herzieningscommissie;

Overwegende dat verzoeker het bestaan van de te zijnen laste gelegde feiten betwist;

dat hij zich beroept op het gezag van een vonnis van de Krijgsraad van Brabant van 6 april 1949 dat hem ontslaat van rechtsvervolging op grond van artikel 118bis van het Strafwetboek; dat hij uit het gebruik in de bestreden beslissing van de volgende woorden : « dat het van geen belang is dat hij... werd vrijgesproken », afleidt dat zij het gezag van het gewijsde heeft miskend;

Overwegende dat dit vonnis van de Krijgsraad, ofschoon daaruit volgt dat artikel 118bis van het Strafwetboek geen toepassing kon vinden op de feiten die ten laste van verzoeker werden gelegd, niet betekent dat het bestaan van die feiten niet zou zijn bewezen; dat de bestreden beslissing, toen zij op die feiten steunde en daaruit gevolgtrekkingen haalde, welke buiten de toepassing van artikel 118bis vallen en eigen zijn aan de uitoefening van het tuchtgezag, geen afbreuk aan het gezag van het gewijsde heeft gedaan en binnen de perken van 's Konings beoordelingsbevoegdheid is gebleven;

Besluit :

Artikel 1 : Het beroep wordt verworpen.

Artikel 2 : De kosten, bepaald op 750 fr., komen ten laste van verzoeker.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 25 juni 1958.

Voorzitter : M. Hallemans.
Raadsheren : MM. Van Hal en de la Vallée Poussin.
Advocaat-generaal : M. van den Eynde de Rivieren.
Advocaten : Mrs Thoumpsin-Saintenoy en Braun.

Belgisch Kongo. — Ten behoeve van de kolonie aan het Koloniaal Tolambt van Antwerpen betaalde tolrechten.

Blijkens de desbetreffende wettelijke bepalingen zijn het Koloniaal Tolambt van Antwerpen en zijn agenten bijzonder gecommisionneerd om de tolrechten te innen ten behoeve van de schatkist van de kolonie.

De kolonie en niet de Belgische Staat is accipiens van de ten behoeve van de kolonie betaalde tolrechten. Terzake onverschuldigd betaalde bedragen moeten derhalve worden teruggevorderd van de kolonie en niet van de Belgische Staat.

N.V. Oxhydrique Internationale en N.V. Agence maritime internationale t/Belgische Staat (Minister van Koloniën).

Gezien het beroep regelmatig op 11 en 12 mei 1956 ingesteld tegen een vonnis tussen partijen gewezen op 15 maart 1956 door de Rechtbank van eerste aanleg zetelende te Antwerpen ;

Overwegende dat het beroep ontvankelijk is ;

Overwegende dat op 3 mei 1952 tweede appellante, handelende in naam en voor rekening van eerste appellante bij het koloniaal tolambt te Antwerpen een lading « oxyblocs » aangegeven heeft voor invoer in Belgisch Kongo, waarop, op basis van het koloniaal toltarief in voege vóór 1 juli 1952 tolrechten werden geheven ten bedrage van 75.690 frank ; dat, na vervoer per zee deze koopwaar werkelijk ingevoerd werd in Kongo, volgens de thesis van appellanten tussen 9 en 15 juli 1952, volgens deze van geïntimeerde op 30 juni 1952 ;

Overwegende dat volgens het nieuw tarief dat van kracht werd op 1 juli 1952, de rechten van invoer van bedoelde koopwaar slechts op 18.922,50 frank zouden belopen hebben ;

Overwegende dat de oorspronkelijke vordering gesteund op het voorschrift van artikel 1235 van het Burgerlijk Wetboek, ingesteld werd door de huidige appellanten ten einde terugbetaling te bekomen van het volgens hen te veel gestorte ;

Overwegende dat geïntimeerde de niet ontvankelijkheid tegenover hen van de eis opwerpt, om reden dat deze had moeten ingediend worden niet tegen de Belgische Staat maar wel tegen de kolonie van Belgisch Kongo ;

Overwegende dat luidens onder meer artikels 1, 10 en 12 der wet van 18 oktober 1908, Belgisch Kongo een rechtspersoonlijkheid heeft die onderscheiden is van deze van het moederland, daarenboven een eigen patrimonium, een eigen begroting waarvan de inkom-

sten onder meer de opbrengst begrijpen van de koloniale tolrechten dewelke vastgesteld worden door een eigen doanewetgeving en uitsluitend bestemd zijn tot de behoeften van Belgisch Kongo, waaronder begrepen de tolrechten heeven op de goederen verzonden uit Antwerpen met bestemming de kolonie;

Overwegende dat het Koninklijk Besluit van 6 februari 1931, houdende uitvoering van artikel 3 uit de wet van 20 november 1919 voorschrijft in zijn artikel 1 dat de uit Antwerpen verzonden goederen, met bestemming voor de kolonie vóór hun inschepping moeten onderworpen worden aan de tot hun toelating in Afrika voorafgaande tolformaliteiten, dit is, dat ze moeten aangegeven worden en achteraf nagezien door daartoe gecommisioneerde agenten; in zijn artikel 2, dat alle rechten op de goederen voor verbruik aangegeven onder de voorwaarden bepaald in artikel 1, in België geïnd worden op grond van de in Belgisch Kongo geldende wets- en reglements-bepalingen; in zijn artikel 8 dat al de verrichtingen die betrekking hebben op de ontvangst der aangiften, op de aflevering der documenten, op de in ontvangstneming of de consignatie der rechten en taksen... toekomen aan de Belgische toldienst (in de Franse tekst: « sont dévolués à la douane belge »); dat te dien einde een speciale dienst ingericht wordt genaamd « Koloniaal tolambt van Antwerpen »;

Overwegende dat er dus geen twijfel kan over bestaan dat dit ambt en zijn agenten bijzonderlijk gecommisionneerd zijn om de tolrechten te innen ten voordele van de Schatkist van de kolonie;

Overwegende dat ter zake de aangifte, ondertekend door tweede appellante gedaan werd voor invoer in Belgisch Kongo en dat het voorzien toltarief wel degelijk dit van de kolonie was; dat de litigieuze rechten dus ontwijfelbaar geïnd werden voor de kolonie;

Overwegende dat de wederbetaling van hetgeen betaald werd zonder schuld hoeft geëist te worden van de accipiens; dat, ter zake de kolonie en niet de Belgische Staat accipiens was;

Overwegende dat appellanten doen gelden dat het Koloniaal tolambt een der diensten van geïntimeerde zou zijn;

Overwegende dat hieruit niet noodzakelijk voortvloeit dat de accipiens, in tegenstelling met wat hiervoor gezegd wordt, de Belgische Staat zou zijn;

Dat de administratieve afhankelijkheid van dit ambt ter zake niet determinerend is, maar wel het doel zelf van zijn inrichting, dit is onder meer het heffen van koloniale tolrechten ten behoeve der Schatkist van Belgisch Kongo, functie die zijn basis en rechtvaardiging vindt niet in een civielrechterlijk mandaat, maar in de devolutie of toekenning van macht die de wet en besluiten, die kracht van wet hebben, hem gegeven heeft;

Overwegende dat het dan ook vaststaat dat de rechten getroffen door het Koloniaal tolambt van Antwerpen niet alleen bestemd waren voor Kongo maar dat ze eveneens door Kongo werden geïnd; dat zulks geschiedde door agenten, voorzeker afgevaardigd door de Belgische administratie, maar bijzonder gecommisionneerd door de wet om deze heffingen te doen voor en in naam van de kolonie;

Dat de eerste rechter dus oordeelkundig kon vaststellen dat het koloniaal tolambt dienst doet als invoerbureau van de kolonie en als dusdanig afhangt van Belgisch Kongo;

Overwegende trouwens dat het uitgesloten is dat appellanten zich daaromtrent zouden vergist hebben; dat de benaming van het ambt, de betiteling van de

gebruikte toldocumenten, de vermeldingen die er hoeven op aangebracht geen twijfel kunnen laten, te meer daar tweede appellante uiterst ervaren is in alle operaties van expeditie en douanering met bestemming voor Kongo en gewoon is te handelen met het Koloniaal tolambt;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan,

Gehoord, in openbare terechtzitting uitgebracht, het conform advies van de Heer van den Eynde de Rivieren, Advocaat-generaal,

Geeft akte aan Mter Raymond Jacques, pleitbezorger, van zijn aanstelling voor de Belgische Staat, ter vervanging van Mter A. Dries, pleitbezorger, overleden;

Ontvangt het beroep, verklaart het ongegrond, bevestigt het bestreden vonnis;

Verwijst appellanten in de kosten van beroep.

HOF VAN BEROEP TE GENT

3e Kamer. — 12 Juli 1957.

Voorzitter: M. Moeneclaey.

Raadsheren: MM. Morel de Westgaver en Lefebvre.

Advokaat-Generaal: M. Vanhoudt.

Advocaten: Mrs Kervyn en Cant.

Strafvordering. — Cumulatie van twee rechtsmiddelen (verzet en hoger beroep).

Da verdachte, die tegen een verstekvonnis in verzet is gekomen, heeft een keuze gedaan tussen de twee rechtsmiddelen (verzet en hoger beroep), die te zijner beschikking stonden. Een later tegen hetzelfde verstekvonnis door hem ingesteld hoger beroep is niet ontvankelijk.

Het hoger beroep, ingesteld tegen een vonnis op verzet, waarbij het verzet is afgewezen wegens niet-verschijning van de eiser in verzet, is daarentegen wél ontvankelijk, daar art. 188 Sv., dat aan hem, wiens verzet is afgewezen, het recht toekent hoger beroep in te stellen, geen onderscheid maakt tussen het geval, waarin de eiser in verzet is afgewezen, omdat hij niet is verschenen, en dat, waarin hij om enige andere reden is afgewezen.

Maertens t/ Temmerman en O.M. t/ Maertens.

Overwegende dat beklaagde Temmerman op 8 april 1957 beroep ingesteld heeft tegen het verstekvonnis d.d. 15 maart 1957 evenals tegen het vonnis d.d. 5 april 1957 die zijn verzet, betekend op 23 maart 1957 aan het Openbaar Ministerie en de burgerlijke partij omwille van zijn niet verschijning, ongedaan heeft verklaard;

Overwegende dat hogerbedoelde beslissing van de eerste rechter, waarbij het verzet van beklaagde ongedaan werd verklaard, impliceert dat het verzet, dat tijdig en regelmatig ingesteld werd, ontvankelijk is, derwijze dat gezegd beslissing die de niet verschijning van beklaagde vaststelde, alle kracht restitueert aan het verstekvonnis d.d. 15 maart 1957;

Overwegende dat hieruit volgt dat beklaagde, door in verzet te komen, een geldige keus heeft gedaan tussen de verhaalmiddelen waarover hij beschikte; dat

hieruit dient afgeleid dat het beroep d.d. 8 april 1957 ingesteld tegen het verstekvonnis van 15 maart 1957, niet ontvankelijk is (zie R. Hayoit de Termicourt - Etude sur l'opposition aux décisions rendues par les juridictions correctionnelles et les tribunaux de police, R.D.P. 1932 P. 994 nr 59);

Overwegende daarentegen dat het beroep ingesteld tegen het vonnis d.d. 5 april 1957, wel ontvankelijk is daar art. 188 W.B.S.V. die aan hem wiens verzet werd afgewezen het recht verleent beroep in te stellen, geen onderscheid maakt tussen het geval waarin de eiser in verzet werd afgewezen omdat hij niet is verschenen en dat waarin hij werd afgewezen om enige andere redenen;

Ten gronde

Op strafrechtelijk gebied.

Overwegende dat uit het onderzoek en bij de behandeling der zaak voor het Hof de feiten te laste van de beklaagde Temmerman gelegd bewezen zijn gebleven zoals ze door de eerste rechter, bij zijn vonnis d.d. 15 maart 1957 als bewezen werden aanzien;

Overwegende dat de opgelegde straf als een gepaste betuigeling voorkomt en derhalve dient bevestigd;

Op burgerlijk gebied.

Overwegende dat het bedrag der schade door de burgerlijke partij ondergaan billijk door de eerste rechter geschat werd en dus insgelijks dient bevestigd;

Om deze redenen :

Gelet op art. 24 der wet van 15 juni 1935, 211 W.B.S.V. en toepassing makende van de wetsbepalingen door de eerste rechter ingeroepen en op deze terechtzitting door de voorzitter opnieuw aangeduid;

Het Hof, wijzende op tegenspraak,

Zegt dat het beroep ingesteld door beklaagde Temmerman tegen het vonnis van 15 maart 1957 niet ontvankelijk is;

Verklaart het beroep van beklaagde gericht tegen het vonnis d.d. 5 april 1957 ontvankelijk en er over beslissend, bevestigt de veroordelingen uitgesproken tegen Temmerman door het vonnis van 15 maart 1957; Veroordeelt beklaagde in de kosten.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

5e Kamer. — 16 mei 1958.

Aalleensprekend rechter : M. Roevens.

O.M. : M. De Nève.

Advocaten : Mrs Adriaenssens en Buysse.

Burgerlijke rechtsvordering. — Toepassingsgebied van art. 156 Rv. — Beschikking krachtens art. 214 j B.W. buiten effect gesteld door een latere beschikking, genomen door de Voorzitter van de rechtbank, hangende een geding tot echtscheiding. — Formele vereisten voor de uitvoering van een rechterlijke beschikking.

De toepassing van artikel 1156 Rv. is beperkt tot de eigenlijke vonnissen, gewezen tegen een partij, die geen pleitbezorger heeft gesteld, met uitsluiting van andere rechterlijke beslissingen in zaken, waarin het stellen van een pleitbezorger niet is voorzien (bv. echtscheidingszaken, kortgeding enz.).

Een beschikking van de voorzitter in kortgeding,

genomen hangende een geding tot echtscheiding, waarbij aan de vrouw het kind wordt toevertrouwd en een uitkering tot levensonderhoud wordt toegekend, stelt vroeger krachtens artikel 214 j B.W. door de voorzitter genomen beslissingen buiten effect.

Een gewone brief van de raadsman der vrouw, waarbij de werkgever wordt verzocht een gedeelte van het loon van de man af te houden ten behoeve van de vrouw, heeft niet de minste juridische waarde en daaraan mag geen gevolg worden gegeven. De wetgever heeft inderdaad voor het beslag onder derden bepaalde nauwkeurig omschreven formaliteiten voorgeschreven, die moeten worden nagekomen.

Peeters t/ Deckers en de S.V. Centrale des Employeurs du Port d'Anvers t/ Peeters en Deckers.

Overwegende dat de vordering van aanlegger ertoe strekt :

1) te horen zeggen voor recht dat het bevel verleend door de heer Voorzitter der rechtbank van eerste aanleg van Antwerpen, dd. 20 april 1955 en het bevel verleend op 4 juli 1956 vervallen zijn, en geen toepassing meer hebben; dat deze bevelen dienvolgens geen titel uitmaken om over te gaan tot een beslag of andere uitvoering ter invordering van een onderstandsgeld;

2) te horen zeggen dat eerste verweerster geen aanspraak kan maken op grond van deze bevelen op enige afhouding van het loon van de man, aanlegger, ten bedrage van 2.500 fr. per maand, en evenmin aanspraak kan maken op een som van 52.500 frank, zagezegd als achterstallig onderhoudsgeld;

3) tweede verweerster zich verbod te horen opleggen; enige afhouding te doen op het loon van aanlegger, ingevolge de bevelen van 4 juli 1956 en 20 april 1955; te horen zeggen dat zij deze afhoudingen wederrechtelijk deed; dienvolgens zich te horen veroordelen het volle loon van aanlegger uit te betalen, onder voorbehoud van zulke schade als naar recht, ondergeschikt, zich te zien en te horen veroordelen om aan aanlegger te betalen de som van 20.000 frank, ten titel van schadevergoeding, behoudens deze som te vermeerderen, te verminderen of nader te omschrijven in de loop van het geding;

Overwegende dat bij bevelschrift van 20 april 1955 door de heer Voorzitter dezer rechtbank, op grond van artikel 214 J. B.W. eerste verweerster gemachtigd werd zich, bij uitsluiting van huidige aanlegger elders te vestigen, dat de hoede van het kind haar werd toevertrouwd en aanlegger bij verstek veroordeeld werd om aan verweerster te betalen ten titel van hulp-geld voor haar en haar kind de som van 2.500 fr. per maand;

Overwegende dat bij bevelschrift van 4 juli 1956, eerste verweerster bij verstek gemachtigd werd samen met haar zoontje en bij uitsluiting van verweerder, de echtelijke woonst te betrekken te Berendrecht, Kerkstraat 10; dat verweerder gezegd huis diende te verlaten op straffe van uitgedreven te worden; dat dit bevel voor de duur van zes maanden gold;

Overwegende dat aanlegger voorhoudt dat door het tweede bevel in elk geval het eerste vervallen is;

Overwegende dat het tweede bevel, uitdrukkelijk verwijzende naar het eerste verzoekschrift, enkel voor het verblijf van de vrouw en het kind een nieuwe regeling voorschreef, t.w. in de echtelijke woonst;

dat het tweede bevel echter geen vermindering of afschaffing van het onderhoudsgeld inhoudt, zodat op

dit punt de eerste toestand als gehandhaafd dient aangezien te worden; daar geen bepaald tijdperk werd vastgesteld;

Overwegende dat aanlegger ook voorhoudt dat volgens de algemene regeling der proceduur het bevel vervallen is van zijn uitwerksels daar het bij verstek geveld werd, en niet binnen het jaar is uitgevoerd geworden; dat immers, overeenkomstig artikel 156 W.B. een vonnis bij verstek geveld, binnen het jaar moet uitgevoerd zijn daar het anders als niet geveld moet aangezien worden;

Overwegende dat artikel 156 W.B.R. in zijn toepassing beperkt blijft tot de eigenlijke vonnissen, gewezen tegen een persoon, die geen pleitbezorger heeft gesteld, met uitsluiting van andere rechterlijke beslissingen waar dergelijke stelling niet voorzien wordt (bv. echtscheidingszaken, kortgeding enz. Zie: Van Lennep, Burg. Proces. Gedwongen ten uitvoer leggen blz. 10) dat er geen aanleiding blijkt te zijn om ter zake de toepassing van artikel 156 W.B.R. te weerhouden;

Overwegende dat aanlegger uit het verder samenwonen van partijen afleidt dat de vrouw had afgezien van de uitvoering van het bevel van 20 april 1955 en dat de oorzaken van de echtelijke moeilijkheden welke aanleiding hadden gegeven tot het bevel, opgehouden hadden te bestaan, of nooit bestaan hadden;

Overwegende dat eerste verweerster in haar tweede verzoekschrift voor de heer Voorzitter uitlegde dat het haar niet gelukt was een geschikte woonplaats voor haar en haar zoon te vinden; dat aanlegger weliswaar van «blijkbare verzoening tussen partijen» spreekt; dat partijen «normaal» zijn blijven samenwonen in een gezin tot 18 augustus 1957;

Overwegende dat de studie van het voorgebracht strafdossier toelaat sceptisch te staan tegenover een zg. «normaal» samen wonen van partijen; dat dit veel meer een «moeten dulden» geweest is en in geen geval de tekortkomende partij een ernstig inzicht bleek te hebben zich van zijn grieven te verbeteren; dat bovendien en vooral aanlegger niet om intrekking of herziening van het kwestige bevel verzocht voor de bevoegde instantie t.w. de heer Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg;

Overwegende dat thans tussen partijen een geding in echtscheiding hangende is; dat de heer Voorzitter, zetelende in kortgeding, op 13-8-1957 een onderhoudsgeld in voordele van de vrouw toekende ten belope van 500 frank en voor het kind 1.000 fr., dat de vrouw aan wie de hoede van het kind toevertrouwd werd, tevens, als verblijfplaats het adres, Kerkstraat 10 te Berendrecht toegewezen werd; dat voorzeker door deze uitspraak de beslissingen van de heer Voorzitter (genomen op basis van artikel 214 J) als dusdanig geen verder effect sorteren;

Overwegende dat eerste verweerster gemachtigd werd door de Vrederechter van het kanton Ekeren dd. 23-1-1958 om dit bedrag rechtstreeks bij de C.E.P.A. — tweede verweerster — te ontvangen; dat aanlegger echter aan zijn werk had verzaakt, zodat niets kon afgehouden worden; dat hij aldus volgens eerste verweerster, tot 18 april 1958 verschuldigd is: 9 maanden aan 1.500 fr. of 13.500 fr.;

Wat de vordering tegen tweede verweerster betreft:

Overwegende dat tweede verweerster laat opmerken dat zij geen kennis heeft van de feitelijke verhouding tussen partijen Peeters-Deckers, noch van de omstandigheden waarom en hoe de bevelen bekomen of verleend werden, noch van een eventuele verzoening; dat

haar niet kan verweten worden een gerechtelijke beslissing, in casu een bevel van dhr Voorzitter der rechtbank, waarvan haar kennis wordt gegeven, te respekteren; dat zij bedoeld bevel heeft uitgevoerd tot op het ogenblik dat aanlegger zijn betwistingen heeft laten gelden door de dagvaarding;

Overwegende dat tweede verweerster moest weten, dat een gewone brief van een der raadslieden van een partij waarbij afhouding ten voordele van een derde wordt gevraagd niet de minste juridische waarde heeft en er geen gevolg mag aan gegeven worden; dat de wetgever inderdaad voor het beslag onder derden bepaalde en wel omschreven formaliteiten voorziet, op straf van nietigheid voorgeschreven, welke ter zake niet werden nagekomen; dat evenmin een uitdrukkelijke instemming van de beslagene met de afhoudingen bestond zodat tweede verweerster foutief gehandeld heeft;

Overwegende dat tweede verweerster de eerste verweerster in vrijwaring heeft geroepen voor alle bedragen gebeurlijk verschuldigd ten hare laste in voordeel van de hoofdaanlegger;

Overwegende dat eerste verweerster echter tercht hierop antwoordt dat, zo tweede verweerster zich eenvoudig tevreden stelde met een kennisgeving en geen rechtspleging van derde beslaglegging eiste, eerste verweerster daar hoegenaamd niet kan voor aansprakelijk gesteld worden;

Overwegende, betreffende de door aanlegger in ondergeschikte orde gevorderde schadeloosstelling van 20.000 frank, wegens materiële en morele schade door hem geleden, dat het alleszins niet opgaat te beweren dat aanlegger door de afhouding in ernstige moeilijkheden geraakte, te meer daar aanlegger zich nadien vrijwillig van verdere aanbidding en aanwerving als havenarbeider heeft onthouden — beslag, in uitvoering van het vonnis van 23-1-1958 zonder uitwerking te laten en zijne echtgenote in de onmogelijkheid te stellen de haar toekomende onderhoudsgelden te innen;

Overwegende dat aanlegger slechts aanspraak kan maken op de onregelmatige ten zijne nadele afgehouden bedragen, zijnde 11.305 fr.;

Overwegende dat eerste verweerster overigens ten onrechte einde januari 1957 bij tweede verweerster een bedrag opeiste van 52.500 fr. zagezegd achterstallig onderhoudsgeld van 2.500 fr. per maand vanaf 20 april 1955; Dat weliswaar alsdan het bevel van de heer Voorzitter, dd. 20 april 1955 nog van kracht was, maar dat geen achterstal in de betaling op dit ogenblik bewezen was; dat inderdaad gedurende de periode van samen wonen geen reclamatie wegens niet afgifte van loon bekend is; dat in november 1955 de vrouw in bezit gevonden werd van 100.000 frank in speciën en tevens een bedrag bezat van 46.000 fr. op een spaarboekje en bekende dat dit geld voortkwam van het werk van haar man en van haar zelf; dat in het P.V. van de Rijkswacht van Berendrecht van 3 september 1956 eerste verweerster erkent dat aanlegger haar het loon van de week, zijnde 1.500 fr. had afgegeven en zij er zich niet over beklagt, dat aanlegger haar vroeger geen loon zou betaald hebben; dat verweerster ook toegeeft dat aanlegger van 4 december 1956 tot 29 januari 1957 wegens landloperij te Wortel werd opgesloten;

Om die redenen:

De Rechtbank,

Gehoord de heer De Nève, Substituut Prokureur des Konings, in zijn advies, gegeven in de Nederlandse taal ter zitting van 9 mei 1958;

Rechtdoende tegensprekelijk,
Voegt de zaken A.R. nr 64.250 en 64.351 samen;
Verklaart de hoofdeis ontvankelijk en gedeeltelijk
gegrond;

Zegt voor recht dat de bevelen verleend door de
heer Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg van
Antwerpen, dd. 20 april 1955 en het bevel verleend op
4 juli 1956 effect sorteren tot de inleiding van het
echtscheidingsgeding tussen partijen;

Zegt de achterstal van 52.500 fr. noch bewezen noch
verschuldigd zijn ten laste van aanlegger;

Veroordeelt tweede verweerster om aan aanlegger
te betalen de som van 11.305 fr. ten titel van weder-
rechterlijke afhouding;

Wijst aanlegger af van het overige van zijn eis;

Verklaart de eis in vrijwaring ontvankelijk doch
ongegrond;

Wijst tweede verweerster op hoofdeis, eiseres in vrij-
waring ervan af en veroordeelt haar tot de kosten van
de in vrijwaring roeping;

BURGERLIJKE RECHTBANK TE BRUSSEL

12e Kamer. — 29 maart 1956.

Alleenrechtsprekend rechter : M. Acherooy.
O.M. : M. Dumont.

**Woonplaats. — Betekening van exploten aan iemand,
wiens woonplaats onbekend is.**

*Als de lasthebber de dood van zijn lastgever niet
gekend heeft, is wat hij in deze onwetendheid gedaan
heeft geldig, zelfs als het om de rechtspleging gaat.*

*In geval de woonplaats van hem, aan wie een
exploot moet worden uitgebracht, onbekend is, dient
de betekening te worden gedaan aan het Parket
van de Procureur des Konings.*

*De rechten van de verdediging zijn geschonden,
indien exploten zijn betekend aan het vroeger adres
van bedoelde personen.*

*De schending van de rechten van de verdediging
brengt de nietigheid mede van de exploten.*

Mercado e.a. t/ Desmedt, Van Campenhout e.a.

.....
Ontvankelijkheid.

Overwegende dat de dagvaarding die in juni 1946
betekend werd geldig is :

dat inderdaad, als de lasthebber de dood van zijn
lastgever niet kende, wat hij aldus onwetend gedaan
heeft geldig is, zelfs als het om de rechtspleging gaat
(Hof van Parijs, 11 april 1951, J.T. 1951, blz. 651) ;

dat het terzake blijkt dat de pleitbezorger Mter
Debray en de deurwaarders Baiwir en Mossoux op
19 en 21 juni 1956 niet op de hoogte waren van het
overlijden van Mevr. Elisabeth De Haes ;

Overwegende dat de dagvaarding van 25 februari
1955 insgelijks geldig is ;

dat het niet ontkend wordt dat eiser Mercado Mau-
rice en zijn minderjarige dochter Thelma de enige
wettelijke erfgenamen zijn van wijlen Elisabeth De
Haes en dat eerstgenoemde de wettelijke beheerder
is over de goederen van zijn minderjarige dochter ;

dat zij bij deze dagvaarding van 25 februari 1955 het
geding hernamen, ten gevolge van het overlijden van
Mevr. De Haes ;

Overwegende dat in het geval waarin de woonplaats
onbekend is, de betekening aan het Parket van de
Procureur des Konings dient gedaan, wat ter zake niet
geschiedde ;

Overwegende dat eerste verweerder die wist dat
eisers hun villa te Kampenhout verlaten hadden om
naar Engeland te vluchten, en dat het hun onmogelijk
was tijdens de Duitse bezetting in België terug te
komen, ten minste aan het Parket van de Procureur
des Konings de akten van de rechtspleging had moeten
betekenen ;

Overwegende in alle geval, dat eerste verweerder de
rechten van de verdediging geschonden heeft door de
exploten te betekenen aan het vroegere adres van
eiser, alhoewel hij wist dat eiser er niet zou kunnen
aangetroffen worden, en zulks met de verzwarende
omstandigheid dat hij nog op dezelfde wijze gehandeld
heeft nadat hij vernomen had dat eiser door een voor-
lopige beheerder, Mter Philippe Vranckx, vertegen-
woordigd was ;

dat de schending van de rechten van de verdediging
de nietigheid van de exploten medebrengt (zie Braas,
Proc. Civ. en Rép., Prat. Dr. B., V° Exploits, n° 201
en 379) ;

dat deze nietigheid de oorzaak is geweest dat eisers
niet in staat waren hun rechten te verdedigen, niet
gedekt werd en dat de beschikking van artikel 173 van
het B.W.B. ter zake niet toepasselijk is, daar deze
nietigheid de belangen van eisers gekrenkt heeft ;

Overwegende dat als het noodzakelijk is, het toege-
laten is een voorlopige beheerder over de goederen
van een niet-aanwezige te doen benoemen (De Page,
T. I, n° 479) ;

dat een andere schuldeiser van eiser zulks gedaan
heeft, doch eerste verweerder zich onthouden heeft
tot deze rechtspleging over te gaan, welke bestemd is
de verdediging van de niet-aanwezige te verzekeren.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE ST-NIKLAAS

1e Kamer. — 22 januari 1957.

Voorzitter : M. Dirix.

Rechters : MM. Blauwaert en Maes.

Referendaris : M. Cloquet.

Advocaten : Mrs De Schrijver en Van Assche.

**Aanneming van werk. — Door de werken veroorzaakte
brand. — Gedeelde schuld van de aannemer en van
de aanbestedder.**

*De wetenschap van de aanbestedder dat de door hem
aangebestede werken een zeker gevaar voor brand
opleveren, verplicht hem tot een zekere medewer-
king met de aannemer in het nemen van voorzorgen
om dit gevaar te weren.*

*De aansprakelijkheid van de ondergeschikten van
de aannemer is groter dan die van de aanbestedder,
daar zij als vaklui een veel duidelijker kennis had-
den van het gevaar en als uitvoerders van het werk
een actieve rol speelden en de onmiddellijke controle
hadden op het door hen gebruikte gevaarlijk mate-
riaal.*

Fierens t/ De Meyer.

Overwegende dat eiser vlashandelaar is en een
zwingelarij bezit waar, op de eerste verdieping van de

gebouwen, een vlaswingelturbine ligt op een betonnen vloer;

Overwegende dat verweerder op 7 juli 1956 laswerken aan gezegde machines heeft uitgevoerd en dat op datzelfde ogenblik een brand is ontstaan in de gebouwen van de zwingelarij;

Overwegende dat de heer ingenieur-architect Van Coillie en de heer René Morel, bij bevelschrift van de heer Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te St-Niklaas, zetelende in kortgeding dd. 18 juli 1956, aangesteld werden met opdracht — de eerste wat betreft de gebouwen, de tweede wat betreft de waren en de machines — alle nuttige vaststellingen te doen en inlichtingen in te winnen die later van nut zouden kunnen zijn om de oorzaak van de brand te bepalen;

Overwegende dat voornoemde deskundigen hun verslag hebben neergelegd;

Overwegende dat onderhavige vordering er toe strekt te horen zeggen voor recht dat verweerder aansprakelijk is voor de brand die zich heeft voorgedaan en voor de schade welke hierdoor aan de gebouwen en aan de machines van eiser werd berokkend;

I. Wat betreft de aansprakelijkheid.

Overwegende dat het blijkt uit de verslagen van de deskundigen en uit het strafrechtelijk onderzoek, en dat de partijen trouwens niet afstrijden:

1°) dat eiser aan verweerder opdracht had gegeven, of ten minste aan de zoon van verweerder die op dat ogenblik zijn vader verving (verklaring van François De Meyer - P.V. 795 der Rijkswacht St-Niklaas), bepaalde herstellingen aan de vlasturbine uit te voeren;

2°) dat die werken het gebruik van las- en brandapparaten veronderstelden;

3°) dat verweerder, vooraleer de werken te beginnen, eiser had attent gemaakt op het brandgevaar dat zij konden opleveren in de onmiddellijke omgeving (verklaring van De Meyer aan de Rijkswacht op 9 juli 1956);

4°) dat de werklieden van verweerder een beugel met een bout aan de turbine hadden vastgemaakt toen zij bemerkten dat gezegde beugel één centimeter te groot was;

5°) dat zij besloten die overbodige lengte af te branden met de acetyleenbrander, zonder eerst de beugel van de turbine af te nemen;

6°) dat juist onder de plaats waar dit werk verricht werd, een riem van de vlasturbine door een gat van de betonnen vloer naar het gelijkvloerse magazijn loopt;

7°) dat binst het afbranden van het stuk van de beugel waarvan spraak sub 4°), gloeiende druppeltjes van metaal door dit gat naar beneden zijn gevlogen en aldaar klodden afval die daar opgestapeld waren in brand hebben gestoken;

Overwegende dat verweerder beweert dat eiser de schuld of ten minste een deel van de schuld van het schadegeval dient te dragen, omdat hij de brandbare stoffen niet verwijderd had uit het gelijkvloerse magazijn, minstens omdat eiser de aandacht van verweerder niet gevestigd had op de aanwezigheid van de balen vlasafval in gezegd magazijn;

Overwegende dat de aangestelden van verweerder door hun beroep zelf het meest op de hoogte waren of moesten zijn van de gevaren verbonden aan hun werk;

dat zij het best wisten waar en hoe zij hun acetyleen-

brander zouden gebruiken, welke vorm de uitspattingen van hun apparaat konden aannemen (vonken of gloeiende metaalkorreltjes), en met welke kracht en in welke richting gezegde uitspattingen konden vliegen;

Overwegende dat de werklieden van verweerder zeer bewust waren van de gevaren verbonden aan het lassen met hun toestel;

dat René Van Schausselen inderdaad verklaarde bij het strafrechtelijk onderzoek: «... wij die dagelijks met een steekvlam werken, kennen het gevaar dat er aan verbonden is»;

dat François De Meyer, zijnerzijds, de dag te voor eiser attent maakte «op het brandgevaar dat er bestond in de onmiddellijke omgeving»;

dat volgens de niet afgestreden verklaring van François De Meyer, eiser hem hierop antwoordde «dat hij de nodige maatregelen zou treffen om brandgevaar te vermijden»;

dat François De Meyer verder nog verklaard heeft: «Ik vroeg hem ook (d.i. aan eiser) als hij Pyrenen had waarop hij mij zegde er twee te hebben.»;

Overwegende dat het besef waarin de eigenaar verkeert dat de door hem bestelde werken een bepaald gevaar voor brand opleveren, hem tot een zekere medewerking met de vakman verplicht, in het nemen van voorzorgen om dit gevaar te weren;

Overwegende dat de gemene fout van eiser en van de aangestelden van verweerder hierin heeft bestaan, dat zij geen voorzorgen hebben genomen om te beletten dat de gensters door het gat van de betonnen vloer konden passeren, — en bij gebrek hiernaar om minstens te beletten dat er onder dit gat, op de weg waardoor de deeltjes van gloeiend metaal gebeurlijk door het gat zouden geraken, zich geen ontvlambare stoffen zouden bevinden;

Overwegende dat de aansprakelijkheid van de aangestelden van verweerder aanzienlijk groter is dan die van eiser, gezien hun kennis van het gevaar — als vaklui — veel duidelijker was of moest zijn, en vermits zij als operators een actieve rol waarnamen en de onmiddellijke controle bezaten op het gevaarlijk toestel;

Overwegende dat de verhoudingen waarin de partijen de gevolgen van hun gemene fouten dienen te dragen, billijk mag vastgesteld worden op 2/3 voor verweerder en 1/3 voor eiser (vergel. Rechtb. Dinant, 1 juni 1949 bevestigd door Luik, 31 oktober 1950, Bull. Ass. 1950, blz. 852 en volg.);

Overwegende dat verweerder zich aan die aansprakelijkheid niet kant onttrekken met te beweren dat noch hij, noch zijn aangestelden wisten dat er een gat bestond in de betonnen vloer en dat er zich balen vlasafval in het gelijkvloerse magazijn bevonden;

Overwegende dat het juist een fout was van verweerder en van zijn aangestelden, het onderzoek van de plaats niet grondig genoeg te hebben ingesteld nopens de mogelijkheden van brand door dit gat in het gelijkvloerse magazijn;

Overwegende dat hij of zijn aangestelden moesten weten dat wanneer een vlaswingelmachine op de verdieping geplaatst is, dit juist normaal voor doel heeft de afval op het gelijkvloers te laten vallen;

Overwegende dat zijn aangestelden moesten zien dat een riem door de betonvloer naar beneden liep juist onder de plaats waar zij met hun brander dienden te werken;

dat die riem goed zichtbaar was en niet achter een scherm was verborgen;

Overwegende dat het zonder beslissend belang voorkomt te weten of de opening waardoor de riem naar beneden liep min of meer versperd was door een

ijzeren plaat of door delen van afval, gezien de minimum opening voldoende was om de doorgang te te laten van gloeiende metaalkorreltjes;

II. Wat betreft de schade.

a) schade aan goederen.

Overwegende dat de schade aan de gebouwen door de deskundige Van Coillie op 30.850 fr. werd geschat;

dat de deskundige René Morel de schade aan de machines en toebehoren op 47.077 fr. en de schade aan de koopwaren op 10.750 fr. schat, samen 57.827 fr.

Overwegende dat verweerder ten onrechte betwist dat de brand schade kan veroorzaken hebben, onder voorwendsel dat er op het verdiep geen vlam zou geweest zijn;

Overwegende dat verweerder niet betwist dat de schade werkelijk vast te stellen was zoals de deskundigen het hebben gedaan;

dat het zonder belang voorkomt te onderzoeken of de vastgestelde schade te wijten is aan de hitte met of zonder vlam of aan het water gebruikt om de brand te blussen;

dat de heer Morel verklaart «dat de schade werd veroorzaakt in de eerste plaats aan de machines in de benedenplaats, maar verder ook aan sommige stukken van de vlaswingelturbine die met de machines beneden rechtstreeks in verbinding staan alsmede aan de riemen; dat er niet enkel brand- maar ook waterschade werd veroorzaakt»;

dat de heer Van Coillie van zijn kant, nauwkeurig beschrijft welke schaden de «warmte» veroorzaakt heeft;

b) winstderving.

Overwegende dat eiser de betaling vraagt van 15.000 fr. en van 29.000 fr. wegens het stilleggen van zijn bedrijf gedurende de tijd nodig om de herstellingen uit te voeren;

Overwegende dat de heer Van Coillie op 24 dagen de duur heeft geschat waarop de herstellingen aan het gebouw konden voltooid worden;

dat er van die 24 dagen 15 zijn die de herstelling betreffen van de draagvloeren;

Overwegende dat dit wil zeggen dat na 15 dagen de machines terug op gezegde vloeren konden gemonteerd worden;

Overwegende dat de heer Morel, zijnerzijds, op 29 werkdagen de duur schat van de herstellingen aan de machines;

dat hij daarin het demonteren en remonteren van de zwingelmachine en toebehoren voorzien heeft;

Overwegende dat het dient aangenomen te worden dat de gehele duur van stilleggen van het bedrijf te berekenen is als volgt: 1°) gedurende de eerste 15 dagen: demonteren van de machine, herstellen van de draagvloeren en herstellen van de gedemonteerde machine; 2°) gedurende de volgende 14 dagen: remonteren van de machine en voltooiën van de andere herstellingen aan het gebouw;

Overwegende dat er alleszins geen aanleiding bestaat om de 29 en de 15 dagen samen te tellen;

Overwegende dat de deskundigen een doorsnee netto winstderving aannemen van 1.000 fr. voor elke dag dat het bedrijf stilgelegd heeft, dit omvattende zowel de waarde van gebruik van de machine (dus het amortissement van de installatie inbegrepen) als het loon van eiser en van zijn zonen;

Overwegende dat in feite het bedrijf van eiser niet gedurende 29 werkdagen is stil gebleven;

dat hij zelf doet opmerken dat de herstellingen die hij deed uitvoeren voorlopige herstellingen zijn, en dat hij onmiddellijk na die herstellingen dag en nacht heeft gewerkt om zijn cliënten te behouden;

Overwegende dat het dient aangenomen te worden dat hij de definitieve herstellingen heeft of zal doen uitvoeren buiten het seizoen en zonder enige winstderving wegens het stilleggen;

Overwegende dat eiser zelf als geldende vergelijkingspunten aangeeft: zijn electriciteitsverbruik in juli-augustus 1955 (6.001,80 fr.), som aangegeven als betreffende normale periode) en zijn electriciteitsverbruik in juli-augustus 1956 (2.722 fr.);

Overwegende dat die objectieve basis — die alleen de vlaswingelarij van eiser betreft en niet zijn handel in vlas — aantoonde dat niettegenstaande het ongeval eiser nog de 27/60 van zijn normale bedrijvigheid heeft kunnen bereiken, en dat zijn verlies slechts de 33/60 van zijn normale winst belooft;

dat gezegd verlies aan winst derhalve te berekenen is als volgt: $33 \times 29 \text{ (dagen)} \times 1.000 \text{ (fr.) gedeeld door } 60 = 15.950 \text{ fr.}$;

Overwegende dat verweerder niet betwist dat de kosten van het kortgeding en van de deskundige onderzoeken 4.910 fr. belopen;

Overwegende dat de schade van eiser derhalve bedraagt:

— schade aan gebouw:	30.850 fr.
— schade aan machines en waren:	57.827 fr.
— winstderving:	15.950 fr.
— kosten van deskundig onderzoek:	4.910 fr.

109.537 fr.

dat verweerder hiervan de 2/3 of 73.024 fr. dient te betalen uit hoofde van zijn schuld in het ongeval;

III. Wat betreft de wedereis.

Overwegende dat verweerder tegen eiser de betaling vordert van 11.078 fr., zijnde het bedrag van de factuur nr 3317 welke verweerder aan eiser op 4 oktober 1956 liet worden in verband met de werken door hem uitgevoerd vóór het brandgeval;

dat eiser niet betwist voormelde factuur te hebben ontvangen;

dat hij niet bewijst dat hij er tegen geprotesteerd heeft vóór het vormen van de wedereis van verweerder dd. 30 oktober 1956;

Overwegende dat zelfs in zijn later antwoord op die wedereis van verweerder, eiser zich ertoe beperkt te verklaren dat hij die «vordering» betwist, zonder het minste punt te bepalen waarop hij de factuur onjuist zou achten;

Overwegende dat de hoofdvordering zelve alleszins bewijst dat er door verweerder aan de machine van eiser werd gewerkt;

Overwegende dat de herstellingswerken door de heer Morel geschat, werken waren die dienen uitgevoerd te worden aan de machine in de staat waarin zij zich bevond, dat is met de verbeteringen welke verweerder er reeds aangebracht had en die ofwel door de brand niet vergaan zijn ofwel — indien zij vergaan zijn — door de toegekende schadeloosstelling vergoed worden;

Overwegende dat de wedereis aldus gegrond voorkomt;

Om deze redenen:

de Rechtbank, makende melding dat artikels 2 en 30 tot 42 van de wet van 15 juni 1935 nageleefd werden, Verklaart de vordering en de wedereis ontvankelijk

en rechtdoende ten gronde, zegt voor recht dat verweerder aan eiser verschuldigd is ten titel van schadevergoeding, de som van 73.024 fr. en dat eiser aan verweerder verschuldigd is, uit hoofde van uitgevoerde werken, de som van 11.078 fr.;

Compenserende beide sommen tot beloop van de minste, verwijst verweerder om aan eiser te betalen de som van 61.946 fr., met de wettelijke intresten in zake van koophandel vanaf 7 juli 1957 tot de dagvaarding en met de gerechtelijke intresten sedertdien;

Verwijst verweerder in de 2/3 van de kosten en eiser in het overige 1/3.

WERKRECHTERSRAAD TE BRUSSEL

Kamer voor Bedienden
29 oktober 1957.

Rechtskundig Adviseur : M. U. Deprez.

Advokaten : Mrs Ant. Van de Velden (loco Mr. H. Fayat), P. Van Bever (loco Mr. E. Soudan) en A. Colens.

Ondernemingsraden. — Ongeldigheid van tussentijdse gedeeltelijke verkiezingen. — Ontvankelijkheid van de eis. — Rechtspleging. — Bevoegdheid.

De wetgeving op de ondernemingsraden voorziet geen gedeeltelijke tussentijdse verkiezingen van de bestaande ondernemingsraad, die voor vier jaar verkozen wordt. Tussentijdse verkiezingen zijn slechts mogelijk in geval deze verkiezingen gehouden worden voor de vernieuwing van een volledige ondernemingsraad, bevolen bij Koninklijk besluit.

De eis tot nietigverklaring van een verkiezing voor de ondernemingsraad (gehele of gedeeltelijke) mag ingesteld worden door de arbeidsorganisaties, alhoewel zij geen rechtspersoonlijkheid genieten en is ontvankelijk.

De eis van een gekozene uit de ondernemingsraad als tussenkomende partij ingesteld, in verband met de betwisting van zijn verkiezing, is ontvankelijk.

De voorafgaande verzoening is ook vereist voor de klacht betreffende geldigheid van de verkiezingen voor de ondernemingsraden. De zaak dient dus bij dagvaarding voor de werkrechtssraad gebracht na de mislukking van de verzoening (impliciete beslissing).

De werkrechtssraad, Kamer voor Bedienden, is bevoegd om kennis te nemen van een eis tot nietigverklaring van een verkiezing voor de ondernemingsraad, wanneer het betwiste mandaat een bediende betreft (impliciete beslissing).

J. Mosselmans (Algemene Centrale A.B.V.V.) c/N.V. « Savonneries Lever Frères » - J. Walraedt (A.C.V.) c/ J. Mosselmans en N.V. « Savonneries Lever Frères ».

Wat de zaak n° 1974 van de algemene rol betreft :

Aangezien bij aangetekend schrijven van 16 juni 1956, de heer Mosselmans, sekretaris der afdeling Brussel van de Algemene Centrale, aangesloten bij het A.B.V.V., de vernietiging vraagt van de verkiezingen voor de ondernemingsraad gehouden op 12 juni 1956 bij de firma Savonneries Lever Frères te Vorst;

Aangezien de partijen voor het verzoeningsbureau verschenen op 13 augustus 1956; dat geen verzoening tot stand kwam;

Aangezien de verweerder gedaagd werd bij dagvaarding van 7 december 1956;

Wat de zaak n° 2160 van de algemene rol betreft :

Aangezien bij dagvaarding van 2 januari 1957 de heer J. Walraedt, bediende, P. Jansonlaan, 71, te Anderlecht tussenbeide komt in de voormelde zaak, om te horen zeggen dat de eis van de heer Mosselmans niet ontvankelijk noch gegrond is;

Gezien het proces-verbaal van niet-verzoening van 20 september 1956;

Aangezien deze zaken verknocht zijn en derhalve dienen samengevoegd;

Gehoord de partijen ter zitting van 17 september 1957 in hun middelen en uiteenzettingen;

Gelet op de door de partijen Mosselmans en Walraedt neergelegde besluiten;

Aangezien de firma Savonneries Lever Frères er zich toe beperkt de Raad te verzoeken dat deze zou verklaren dat zij in elk geval te goeder trouw handelde en dus niet zou veroordeeld worden tot de kosten;

In feite :

Aangezien uit de uiteenzetting der feiten gebleken is dat op 16/17 november 1954 in de firma Savonneries Lever Frères, Bollinckxstraat, 352 te Vorst, verkiezingen werden gehouden voor het aanduiden van de afgevaardigden van het personeel in de ondernemingsraad; dat normaal 8 afgevaardigden van het personeel dienden verkozen;

Dat gelet op de samenstelling van het personeel, een kiescollege voor de handarbeiders en een kiescollege voor de hoofdarbeiders moest gevormd worden;

Dat de handarbeiders zes afgevaardigden, de hoofdarbeiders twee afgevaardigden hadden moeten verkiezen;

Dat echter geen kandidaten-hoofdarbeiders werden voorgedragen;

Dat derhalve door de handarbeiders alleen zes afgevaardigden aangewezen werden;

Dat het A.B.V.V. aldus vijf, het A.C.V. één verkazene bekwaam;

Aangezien verweerder Savonneries Lever Frères op 12 juni 1956 een verkiezing inrichtte voor de aanduiding van twee afgevaardigden van de bedienden in de ondernemingsraad;

Dat de heer Walraedt verkozen werd;

Dat de nietigverklaring van deze verkiezing wordt gevraagd door de partij Mosselmans;

In rechte :

Nopens de ontvankelijkheid van de vordering ingediend door de Heer Mosselmans :

Aangezien de tussenkomende partij opwerpt dat de vordering ingediend door de Heer Mosselmans niet ontvankelijk is omdat eensdeels het aangetekend schrijven van 16 juni 1956 gericht werd aan de « Voorzitter van de Werkrechtssraad », anderdeels de inleidende dagvaarding de namen niet vermeldt van de beheerraad der feitelijke vereniging « Algemeen Belgisch Vakverbond » in wier naam de Heer Mosselmans optreedt;

Aangezien het verzoekschrift, alhoewel gericht aan de Voorzitter, de zaak nochtans regelmatig aanhangig maakt bij de Raad; dat het uit de termen van de brief duidelijk blijkt dat de zaak ter beoordeling van de Raad wordt voorgelegd; dat de Heer Mosselmans inderdaad uitdrukkelijk verwijst naar artikel 30 lid 1, van het besluit van de Regent van 13 juli 1949 waarbij de verkiezing van de afgevaardigden van het personeel bij de ondernemingsraden wordt opgericht, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 11 januari 1950; dat bij de beoordeling van het verzoekschrift meer

de geest dan de letterlijke bewoordingen er van dient in acht genomen;

Aangezien de tussenkomende partij niet betwist dat de Algemene Centrale van het A.B.V.V. het recht heeft de vernietiging van de op 12 juni 1956 gehouden verkiezingen te vragen; dat zij er zich toe beperkt te verklaren dat in de dagvaarding de namen van de leden van de beheerraad dienen vermeld;

Aangezien uit de bepalingen van artikel 30 van het voormeld koninklijk besluit van 13 juli 1949 blijkt dat de belanghebbende personen (bv. de gekozenen of de niet-gekozenen) alsook de betrokken organisaties (werknemersorganisaties die een lijst voordroegen) kunnen optreden als klagers;

Aangezien onder de « betrokken organisaties » dienen begrepen deze organisaties die als meest representatief der arbeiders beschouwd worden voor de toepassing van de wet van 20 september 1948 houdende de organisatie van het bedrijfsleven;

Dat de wetgever deze organisaties toegelaten heeft op te treden in rechte, alhoewel het van algemene bekendheid is dat zij geen rechtspersoonlijkheid bezitten;

Dat zij voor dit optreden zich dienen te gedragen naar hun eigen statutaire regelen;

Aangezien het niet betwist wordt dat deze organisaties regelmatig vertegenwoordigd zijn door hun nationale, gewestelijke of plaatselijke sekretarissen;

Dat deze organisaties geen beheerraden hebben; dat het anderzijds onzinnig zou zijn vol te houden dat de namen van alle aangesloten moeten vermeld worden;

Aangezien derhalve de klacht ingediend door de Heer Mosselmans namens de Algemene Centrale van het Algemeen Belgisch Vakverbond ontvankelijk is;

Nopens de ontvankelijkheid van de eis van de tussenkomende partij :

Aangezien de aanlegger aanvoert dat de eis van de tussenkomende partij niet ontvankelijk is daar deze niet, overeenkomstig artikel 30 van het voormeld besluit van de Regent van 13 juli 1949, gericht is tegen de verkiezingen;

Aangezien echter de tussenkomende partij verkozen werd op 12 juni 1956; dat zij derhalve belang heeft bij het geldig verklaren van deze verkiezingen, en dat dit belang voldoende is om haar tussenkomst ontvankelijk te verklaren;

Ten gronde :

Aangezien uit de feitelijke uiteenzetting der partijen blijkt dat tijdens de verkiezingen van 1954, zes van de acht te begeven mandaten werden toegewezen;

Aangezien de ondernemingsraden geldig samengesteld zijn zohaast ten minste 3 leden verkozen werden;

Aangezien de personen die verkozen worden als lid van een ondernemingsraad, niet zetelen als verkozenen van een bepaalde categorie van de tewerkgestelde arbeiders, maar als afgevaardigden van het personeel; dat deze afgevaardigden derhalve alle categorieën van het personeel vertegenwoordigen;

Aangezien de ondernemingsraad een eenheid vormt die, overeenkomstig de wet, ineens verkozen wordt;

Aangezien derhalve de in 1954 gekozen afgevaardigden het volledig personeel vertegenwoordigen en blijven vertegenwoordigen tot de aanstelling van hun regelmatig verkozen opvolgers; dat dit eerst kan gebeuren na het verstrijken van hun mandaat, hetzij na vier jaar;

Aangezien de wetgeving geen gedeeltelijke verkie-

zingen voorziet; dat alleen in het geval voorzien bij artikel 28 van het besluit van de Regent van 13 juli 1949, gewijzigd bij het koninklijk besluit van 30 maart 1954, tussentijdse mogelijk zijn; dat echter in dat geval verkiezingen gehouden worden voor de vernieuwing van een volledige ondernemingsraad en geenszins tot aanvulling van de bestaande;

Aangezien de op 12 juni 1956 gehouden verkiezingen derhalve moeten ongeldig verklaard worden;

Om deze redenen :

De Raad,

Gelet op artikels 4, 34, 37 en 41 van de wet van 15 juni 1935;

Recht doende en in eerste aanleg en op tegenspraak, Alle andere besluiten verwerpende;

Voegt de vorderingen ingeschreven onder nummers 1974 en 2160 samen;

Verklaart de eis ontvankelijk en gegrond;

Verklaart de eis van de tussenkomende partij Walraedt ontvankelijk doch ongegrond;

Dienvolgens : verklaart de op 12 juni 1956 bij verweerster N.V. « Savonneries Lever Frères » gehouden verkiezingen voor het aanduiden van twee afgevaardigden van het personeel bij de ondernemingsraad van haar te Vorst gevestigde technische bedrijfseenheid, ongeldig;

Zegt dat de op deze datum verkozen personen zonder titel noch recht zetelen als personeelsafgevaardigden;

Verwijst verweerster tot de kosten van het geding heden begroot op 158 fr., behalve deze die betrekking hebben op de tussenkomende partij, die ten laste van deze partij zijn en begroot op 196 fr.

NOOT.

1. *Inleiding.*

Het bovenstaande vonnis van de Werkrechtersraad van Brussel, Kamer voor Bedienden, lijkt ons een antwoord te geven op een gehele reeks problemen, die kunnen oprijzen bij de betwisting van de geldigheid van een verkiezing voor de samenstelling van ondernemingsraden.

Dit probleem kan daarenboven actueel genoemd worden, gezien de nakende verkiezingen voor de hernieuwing van de ondernemingsraden, zodat wij het nuttig geoordeeld hebben een reeks twistpunten in verband met de geldigheid van de verkiezingen van de ondernemingsraden nu te behandelen, in het kader van dit vonnis : 1°) is een voorafgaande verzoening vereist ? ; 2°) is een dagvaarding noodzakelijk ? ; 3°) wie mag zulke eis instellen ? ; 4°) welke kamer is bevoegd ? ; 5°) tegen wie moet de eis ingesteld worden ? ; 6°) op welke wijze dient beroep ingesteld ? ; 7°) nieuwe verkiezingen.

2. *Feitelijke omstandigheden.*

Op 16 en 17 november 1954 werden verkiezingen gehouden in de fabrieken van de N.V. « Savonneries Lever Frères » te Vorst, overeenkomstig het B. Rgt dd. 13 juli 1949, tot aanduiding van de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraad. Er waren acht personeelsmandaten te begeven, namelijk zes werklieden- en twee bedienden-mandaten (cfr : B. Rgt dd. 13 juni 1949, gewijzigd door het B. Rgt dd. 11 januari 1950 en van het K.B. dd. 27 maart 1954). De kandidaturen vertoonden deze eigenaardigheid dat er alléén voor de zes werklieden-mandaten kandidaten werden voorgedragen; daarvan werden er vijf voor-

gesteld door het Algemeen Belgisch Vakverbond (A.B.V.V.) en één voorgesteld door het Algemeen Christelijk Vakverbond (A.C.V.), verkozen. De verkiezing van de zes werklieden-afgevaardigden werd geldig verklaard en de ondernemingsraad werd geïnstalleerd zonder dat er een klacht ingediend werd tegen deze verkiezing binnen de wettelijk voorziene termijn.

De N.V. «Savonneries Lever Frères» liet op 12 juni 1956 gedeeltelijke verkiezingen houden tot aanstelling van twee bedienden-afgevaardigden, waarvoor het A.C.V. alléén kandidaten had voorgesteld; er werden op deze wijze twee bedienden-afgevaardigden verkozen.

Op 16 juni 1956 richtte de Heer Jan Mosselmans, sekretaris der Afdeling Brussel van de Algemene Centrale, aangesloten bij het A.B.V.V., een aangetekend schrijven aan de Voorzitter van de Werkrechtssraden van Brussel, waarin hij de nietigverklaring vroeg van de verkiezingen voor de ondernemingsraad gehouden op 12 juni 1956 voormeld.

Bij dagvaarding dd. 2 januari 1957 komt de Heer J. Walraedt (één der twee verkozen bedienden-afgevaardigden) tussenbeide ten einde te horen zeggen voor recht dat de eis van de Heer J. Mosselmans onontvankelijk en ongegrond is.

3. Is de voorafgaande verzoening vereist?

Ter beantwoording van deze vraag worden twee stelsels verdedigd: A) de wet van 20 december 1948 heeft geen wijzigingen gebracht aan de procedure voor de werkrechtssraden, zodat deze procedure — zoals georganiseerd door de wet van 9 juli 1926 — dient gevolgd te worden; B) de wet op de ondernemingsraden heeft aan de Uitvoerende Macht de mogelijkheid geschonken de betwistingen aan de Werkrechtssraden te onderwerpen of niet; dehalve mag hij a fortiori de procedure regelen (cfr: A.P.R., J. Steyaert, Ondernemingsraad, nr 140; Geysen, Rev. Dr. Soc., 1952, blz. 44-45).

De rechtspraak, die de tweede stelling aankleeft, verklaart dan ook dat de voorafgaande verzoening overbodig is (cfr: W.R. Kortrijk, 21 april 1950, Arb. Bl., 1951, blz. 295; W.R. Brugge, 4 september 1950, T.S.R., 1951, blz. 12; W.R. Aalst, 15-4-1950, R.T., 1951, blz. 287; C.P. Appel Liège, 5-4-1950, R.T., 1951, blz. 551; W.R. Antwerpen, 1-10-1951, R.T., 1951, blz. 1238).

De rechtspraak, die de eerste stelling aanhangt, is de mening toegedaan dat dergelijke oproeping niet mag weggelaten worden en zij verklaart dat art. 30, B. Rgt dd. 13 juli 1949 onwettelijk is (cfr: W.R. Beroep Brussel, 27-2-1950, T.S.R., 1950, blz. 51 en J.T., 1950, blz. 247; C.P. Mons, 2-5-1950, R.T., 1951, blz. 288; W.R. Mechelen, 18-5-1951, R.W., 1951-52, col. 473; W.R. Beroep Brussel, 14-7-1950, R.T., bl. 292).

De laatste rechtspraak van de Werkrechtssraden van Beroep van Brussel laat de keuze tussen de twee procedures, zich steunende op het argument dat het artikel 30 van het B. Rgt dd. 13 juli 1949 wettelijk is, vermits genomen in uitvoering van artikel 20, al. 7 van de wet van 20 september 1948 (cfr: W.R. Beroep Brussel, 20-9-1954, Rev. Dr. Soc., 1955, blz. 22). Wij kunnen ons bij deze laatste mening gemakkelijk aansluiten.

4. Is een dagvaarding noodzakelijk?

In toepassing van artikel 57 van de wet van 9 juli 1926 op de werkrechtssraden, moeten alle zaken vóór de werkrechtssraden gebracht worden door dagvaarding bij deurwaardersexploot. Hier stelt zich weerom het probleem van de al of niet wettelijkheid van het

artikel 30 van het B. Rgt dd. 13 juli 1949, dat de wijze van handelen anders geregeld heeft, namelijk bij middel van een klacht per aangetekende brief.

Een auteur stelt als vaststaand voorop dat dit artikel 30 onwettelijk is en dat bijgevolg iedere zaak, wil ze aanhangig gemaakt worden vóór de werkrechtssraden, de verweerder bij deurwaardersexploot voor de bevoegde kamer moet gedagvaard worden en niet door een klacht (cfr: A.P.R., loc. cit., nr 144). Het boven geciteerd vonnis sluit zich impliciet bij deze mening aan.

Nochtans is het niet vermetel te beweren dat het artikel 30 van het B. Rgt dd. 13 juli 1949 (zoals gewijzigd door het art. 9 van het B. Rgt dd. 11 januari 1950) wettelijk is (cfr: supra, nr 3, laatste paragraaf).

5. Wie mag zulke eis instellen?

De werkrechtssraden hebben als doel arbeidsgeschillen te beslechten tussen werkgevers enerzijds en hun werklieden of bedienden anderzijds, ofwel tussen werklieden, ofwel tussen bedienden, ofwel tussen werklieden en bedienden (cfr: art. 1, wet van 9 juli 1926). De vraag stelt zich dan of al deze personen diezelfde bevoegdheid blijven behouden in de betwistingen die voortvloeien uit de wetgeving op de ondernemingsraden.

Het staat buiten alle twijfel dat wanneer de werknemers als kiezer, kandidaat of verkozenen in enige aanleggenheid, die de ondernemingsraad aangaat (vóór, tijdens of na de verkiezingen), in hun belangen zouden geschaad worden, zij een beroep kunnen doen op de tussenkomst van de werkrechtssraden: daarover zijn allen het eens (cfr: A.P.R., loc. cit., nr 136).

Men is het echter absoluut niet meer eens, wanneer men het geval van de arbeidersorganisaties onderzoekt.

Uit de wet op de oprichting van de werkrechtssraden, zeggen sommigen, kan men afleiden dat gedingen waarin de collectiviteit van de werknemers het zou opnemen tegen de werkgevers bij middel van de vakvereniging niet passen in het kader van de werkrechtssraden, zoals die door de wetgever van 1926 werden georganiseerd. Deze redenering gaat niet op, vermits de bevoegdheid van die werkrechtssraden dezelfde niet meer is daar zij nu alle geschillen inzake ondernemingsraden omvat. Het is trouwens onloochenbaar dat de wetgeving op de ondernemingsraden aan de vakverenigingen belangrijke en soms zelfs exclusieve rechten heeft toegekend (bv. het recht om kandidaturen in te dienen); het ware derhalve ondenkbaar hun die uitgebreide rechten toe te kennen zonder hun eveneens de mogelijkheid te geven deze te verdedigen en te doen erkennen, door bv. beroep te doen op de werkrechtssraden.

Zover willen de meeste auteurs en de rechtspraak wel gaan, maar niet verder. Inderdaad, zo stellen zij voorop, indien de patroon, de arbeider, de bediende, de werknemersorganisatie beroep kunnen doen op de werkrechtssraden om hun belangen inzake ondernemingsraden te doen vrijwaren, dan neemt dit niet weg dat al deze personen de normale voorwaarden moeten vervullen, die vereist zijn om in rechte op te treden; dus zullen de syndikaten de rechtspersoonlijkheid moeten bezitten zoals dit voor iedere vereniging geëist wordt (cfr: A.P.R., loc. cit., nrs 137-139; W.R., Beroep Gent, 18-9-1950, R.T., 1951, blz. 552; W.R., Beroep Gent, 28-9-1953, R.W., 1952-53, kol. 1585 en T.S.R., 1955, blz. 224; W.R. Beroep Brugge, 4-9-1950, T.S.R., 1951, blz. 12; C.P. Mons, 8-8-1950, Rev. Dr. Soc., 1950, blz. 130; W.R. Gent, 24-4-1950, T.S.R., 1950, blz. 130;

W.R. Beroep Brussel, 27-2-1950, C.S.C., 1950, blz. 334; W.R. Brussel, 24-8-1950, Rev. Dr. Soc., 1950, blz. 25).

Men doet hier aan sofismen om de syndikaten te kunnen uitschakelen. Inderdaad, na erop gewezen te hebben dat de gewijzigde omstandigheden de toepassing van de wet van 9 juli 1926 onmogelijk maken, na op de zeer uitgebreide rechten van de vakverenigingen in het kader van de wetgeving op de ondernemingsraden de nadruk te hebben gelegd, weigeren deze auteurs — samen met de meeste rechtspraak — de redenering voort te zetten, en stellen zij plots een voorwaarde waardoor al deze rechten louter theoretisch zouden blijven en zonder enig praktisch gevolg. Was dit de bedoeling van de wetgever? Wie « a » zegt, moet ook « b » kunnen zeggen, en het is bijna onbegrijpelijk te noemen dat men zulke stellingen — met hardnekkigheid dan nog — durft te verdedigen.

Het besproken vonnis heeft dan ook deze « haar-klieverij-argumenten » kordaat afgewezen, door er o.m. op te wijzen dat de wetgever deze organisaties toegelaten heeft op te treden in rechte, alhoewel het van algemene bekendheid is dat zij geen rechtspersoonlijkheid bezitten (en die waarschijnlijk nooit zullen bezitten). Daarenboven is de tekst van artikel 30 van het B. Rgt dd. 13 juli 1949 voldoende algemeen en duidelijk opgesteld, zodat er geen twijfel meer kan bestaan over de ontvankelijkheid van de eis (cfr : W.R., Brussel, 24-1-1950, Rev. Dr. Soc., 1950, blz. 25; C.P. Jemeppe-sur-Meuse, 26-5-1955, Rev. Dd. Soc., 1955, blz. 232). Het hierboven gepubliceerd vonnis heeft het zelfs niet meer nuttig geacht op zijn beurt beroep te doen op spitsvondigheden door te verklaren dat de vordering ontvankelijk zou zijn, omdat deze niet ingediend is door de syndikaten zelf, maar persoonlijk door de sekretarissen ervan (cfr : W.R. Roeselare, 15-6-1950, T.S.R., 1950, blz. 197). Deze redenering gaat inderdaad niet op, gezien de vereniging, die geen rechtspersoonlijkheid bezit, a fortiori niet kan optreden door een vertegenwoordiger; deze laatsten kunnen aan de andere kant ook niet uit eigen naam handelen vermits zij persoonlijk bij de zaak geen belang hebben.

Waarom niet aannemen dat de wetgever in casu ook afgeweken is van de normale voorwaarden, die dienen vervuld te worden om in rechte te treden?

6. Welke Kamer is bevoegd?

Volgens artikel 57 van de wet van 9 juli 1926, moet de verweerder gedagvaard worden vóór de bevoegde kamer. Nu stelt zich echter de vraag welke kamer een eis, gesteund op de wet van 20 september 1948, zal kunnen behandelen. In de tekst van de wet noch in de voorbereidende werken werd daaromstrent iets bepaald, zodat er grote verwarring heerst in de rechtspraak.

Voor sommige beslissingen bepaalt de hoedanigheid, die de eiser aangenomen heeft in zijn inleidend exploit, de bevoegde kamer, zelfs indien het geschil terzelfdertijd de werklieden en de bedienden aanbelangt (cfr : C.P. Wavre, 26-2-1955, J.T., 1955, blz. 365); voor anderen is de kamer der werklieden bevoegd een klacht te behandelen aangaande de verkiezing van een ondernemingsraad, neergelegd door een arbeidersorganisatie die onder haar leden werklieden en bedienden telt, indien deze klacht als voorwerp heeft de kandidatuur van een aangesloten arbeider (W.R. Roeselare, 25-5-1950, Arb. Bl., 1951, blz. 151; W.R. Aalst, 15-4-1950, Arb. Bl., 1951, blz. 294).

Wanneer het echter gaat over aangelegenheden, die niet rechtstreeks een bepaalde soort werknemers aan-

belangen, dan staat men voor een onoplosbare moeilijkheid. De bevoegdheid van de gemengde kamer werd afgewezen (W.R. Beroep Brussel, 27-2-1950, T.S.R., 1950, blz. 51; J.T., 1950, blz. 247), vermits de artikelen 42 en 65 van de wet van 9 juli 1926 op beperkende wijze de vorderingen aanduiden die bij deze speciale kamer mogen aanhangig gemaakt worden. Alléén een tussenkomst van de wetgever kan hier een oplossing brengen.

7. Tegen wie moet de eis ingesteld worden?

Deze vraag doet weinig moeilijkheden ontstaan : tegen de persoon die het recht geschonden heeft (cfr : voorbeelden, art. 21, § 1, al. 6; art. 23, wet van 20 september 1948).

Nochtans doet zich één moeilijkheid voor, namelijk wanneer het gaat over de vernietiging van de verkiezingen, want zowel de werkgever als de syndikaten zelf kunnen fouten begaan hebben. De enig logische oplossing bestaat er dan in de verkozenen te dagvaarden, of wanneer gans de verkiezing ongeldig is, alle verkozenen. De wetgeving ter zake is echter alles behalve duidelijk, gezien de eiser niet de persoon van de verkozenen wil treffen, maar wel de verkiezing zelf. De klachtprocedure is derhalve de juiste oplossing gebleken (cfr : A.P.R., loc. cit., nr 151).

8. Quid het beroep?

Deze vraag zal gemakkelijk kunnen beantwoord worden eens dat de eerste rechter bekend is. De wetgeving heeft geen enkele wijziging aangebracht aan het recht om beroep aan te tekenen inzake ondernemingsraden noch aan de procedure die daarbij dient gevolgd; alle geldende principes zullen dan ook van toepassing zijn (cfr : Cass., 22-5-1953, Pas., 1953-I-738; artikels 59 en 85, wet van 9 juli 1926).

Wat betreft de termijn, deze is aangeduid in het artikel 30bis van het B. Rgt dd. 13 juli 1949, zijnde één maand.

9. Nieuwe verkiezingen.

Bij de wet van 15 juni 1953 wordt de ambtstermijn voor de verkozenen definitief op 4 jaar gebracht, dit in tegenstelling met het mandaat van de eerste verkozenen dat vroeger slechts 2 jaar bedroeg.

Ten einde de ondernemingsraden zolang mogelijk te laten werken zonder tot nieuwe verkiezingen te moeten overgaan, worden thans evenveel plaatsvervangende als effectieve leden voorzien. Slechts wanneer alle plaatsvervangende leden van een lijst ook effectief geworden zijn en in een vacant gekomen zetel niet meer kan voorzien worden, mag de Koning nieuwe verkiezingen uitschrijven om de ondernemingsraad te vernieuwen. Het gaat dus niet over aanvullende verkiezingen om in een vacante zetel te voorzien, maar wel over verkiezingen waarbij de ganse raad vernieuwd wordt : gedeeltelijke verkiezingen zijn niet meer mogelijk (cfr : A.P.R., loc. cit., nrs 58 en 105; Cass., 29-10-1954, Pas., 1955-I-178; art. 28, B. Rgt dd. 13 juli 1949, zoals gewijzigd door art. 6, K.B. dd. 30 maart 1954; art. 21, par. 1, wet van 20 september 1948, zoals gewijzigd door art. 2, wet van 15 juni 1953).

Het bovenvermeld vonnis heeft dit standpunt bevestigd door gedeeltelijke tussentijdse verkiezingen ongel dig te verklaren.

Mr Antoon Van de Velden,
Advokaat bij het Hof van Beroep te Brussel.

BOEKBESPREKING

Prof. A. N. Molenaar. — Arbeidsrecht. Tweede deel B. Het geldende recht. — N.V. Uitgeversmaatschappij W. E. J. Tjeenk Willink, Zwolle. 1958.

In onze vorige jaargang (kol. 1649) brachten wij verslag uit over het tweede deel A. van het grote werk dat Prof. Molenaar gewijd heeft aan het Arbeidsrecht en wij spraken onze bewondering uit over de buitengewone rijkdom van de inhoud van dit werk, over zijn uitstekende samenstelling en zijn voortreffelijke wetenschappelijke geest. Het stuk A. van het tweede deel, dat bijna 1200 bladzijden telde, diende nog gevolgd te worden door het stuk B. en logisch had men er zich kunnen aan verwachten dat de auteur verschillende jaren zou nodig gehad hebben om dit stuk B. af te werken. En nu gebeurt het dat slechts enkele maanden na het verschijnen van het vorige deel het stuk B., dat even lijvig is als zijn voorganger, reeds van de pers komt. Het is voorzeker een verbluffende prestatie die zelden wordt gerealiseerd.

Het recordtempo in hetwelk dit reusachtig werk is tot stand gekomen heeft niet in het minst geschaad aan zijn zeer hoogstaande kwaliteiten; volstreekte volledigheid van informatie, beheersing van heel de stof vanuit een hoger plan en scherpe juridische doorgronding van al de problemen van het arbeidsrecht zijn ook weer van dit derde en laatste deel van het grote werk de bijzonderste kenmerken.

Zoals het vorige deel is het thans verschenen stuk B. van het tweede deel gewijd aan het in Nederland geldende recht. De auteur bespreekt thans eerst de verschillende wetten betreffende de arbeidsbescherming, waaronder de arbeidswet 1919, de mijnwet 1903, de stuwadoorswet, de veiligheidswet 1934 en meerdere andere. Dit hoofdstuk wordt besloten met de studie van inspectie en toezicht.

Zeer uitgebreid is het hoofdstuk waarin de sociale verzekeringen in al hun vormen worden bestudeerd; vermelden wij enkel de ongevallenwet 1921, de invaliditeitswet, de ziektewet, het ziekenfondsbesluit, de werkloosheidswet en de recente wet op de algemene ouderdomsverzekering, alsook de wet op de kinderbijslag.

Na een zeer grondige studie van deze uiterst belangrijke wetten, waarbij overvloedig gebruik gemaakt wordt van de voorbereidende parlementaire werkzaamheden en van de rechterlijke en administratieve rechtspraak, behandelt de schrijver de vele internationale verdragen, waardoor Nederland gebonden is, namelijk de verdragen van de internationale arbeidsorganisatie alsook de verschillende bilaterale en multilaterale verdragen, waartussen de arbeidsverdragen van Benelux, en ten slotte de overeenkomsten gesloten of nog te sluiten in het kader van de Raad van Europa.

De auteur beperkte zich niet tot een diepgaand onderzoek van al de problemen welke de toepassing van deze uitgebreide wetgeving medebrengt; hij wil ook over deze wetgeving een waardeoordeel uitspreken en er de tekortkomingen van aanwijzen. In dit verband wordt in de eerste plaats de aandacht gevestigd op de menigvuldigheid van uiteenlopende regelingen, die noodzakelijkerwijze gevaarlijke tegenstrijdigheden met zich heeft gebracht. Het na te streven doel is voorzeker de unificatie van deze wetgeving, doch deze stelt talrijke en moeilijke vraagstukken waarvoor reeds meerdere oplossingen zijn voorgesteld geworden. Naast deze voorstellen en ontwerpen geeft de auteur

zijn eigen visie op het probleem. Het zou voorzeker behoren dat de Nederlandse wetgever met dit zo bij uitstek deskundig advies terdege rekening zou houden.

Prof. Molenaar wijdt dan nog afzonderlijke hoofdstukken aan de uitvoeringsorganen betreffende de sociale verzekering en aan de rechtspraak die zich op dit stuk heeft ontwikkeld.

De laatste kapitels van het boek hebben betrekking op de vakopleiding en het nijverheidsonderwijs, de arbeidsmarkt en de arbeidsbemiddeling, de bijzondere taak en de werkzaamheden van de rijksarbeidsbureaus, de vraagstukken betreffende migratie en emigratie, met de internationale regelingen desaan gaande.

Het slothoofdstuk is een brede beschouwing over de betekenis en de toekomst van de arbeidswetgeving in het algemeen, waarin de auteur de gelegenheid krijgt, op een verheven plan, zijn mening te uiten betreffende deze tak van het recht die op zo korte tijd zulke reusachtige omvang heeft genomen. Naar het oordeel van schrijver is deze toekomst bepaald door de ontplooiing van de eigen kracht van de arbeider. Het passief ondergaan van de wettelijke bescherming is voor de toekomst onvoldoende. Deze ontplooiing van eigen kracht zal noodzakelijkerwijze de gefixeerdheid der sociale klassen doorbreken. En wat de toekomstige rechtsvorming betreft op het gebied van de arbeid late de overheid aan collectieve samenwerking van de organisaties van werkgevers en van arbeiders en aan de product- en bedrijfsschappen een zo groot mogelijk deel van deze rechtsvorming over. Met deze wens besluit de auteur zijn boek.

Nu dit werk in zijn drie zware boekdelen volledig afgesloten voor ons ligt, dienen wij andermaal onze oprechte bewondering uit te drukken voor de kennis, de werkkraft en de wetenschappelijke degelijkheid van de schrijver, die aan Nederland een monument over het arbeidsrecht heeft bezorgd dat alle andere landen zullen benijden.

Robert Wilkin. — L'administration publique belge. — Etabliss. Bruylant, Brussel. 1958. 156 p.

Bij de menigvuldige werken die de Heer Wilkin, bestuurder van de dienst der betwiste zaken van de stad Luik, reeds heeft gepubliceerd over het administratief recht, heeft hij thans een beknopt boekje gevoegd betreffende het openbaar bestuur van het land in het algemeen. De schrijver zegt ons niet welk zijn bedoeling geweest is met het uitgeven van dit boekje, doch het is klaarblijkelijk dat het bestemd is voor kandidaten-ambtenaren die examens dienen af te leggen over de algemene staatsrechtelijke en bestuurlijke inrichting.

In dit doel is de auteur uitstekend geslaagd en op beknopte wijze is in dit boekje al het essentiële verzameld geworden dat dient gekend te zijn door degenen die de bedoeling hebben in dienst van de administratie te treden.

Doch het boekje heeft nog wel een andere verdienste, die bestaat in zijn originele indeling, die volkomen afwijkt van de gewone volgorde der hoofdstukken die voorkomt in elementaire leerboeken van administratief recht.

Na de centrale administratie beschreven te hebben en het essentiële wat betreft de provinciale en gemeentelijke autonomie, behandelt de schrijver de technische bestuurslichamen, zoals de staatsregie en de publieke diensten, daarna de administratieve rechtspraak en de administratieve voogdij, om dan uit te weiden over het ambtenarenwezen, zowel in het centraal bestuur als in de gedecentraliseerde lichamen.

Bijzonder persoonlijk is de behandeling van wat de auteur noemt «l'administration indirecte ou personnalisée» waaronder hij de publieke diensten groepeerd, met ook de intercommunale verenigingen. De instellingen van openbaar nut en de stichtingen worden samengebundeld onder de hoofding «l'administration officieuse», de vergunningen en de private diensten onder deze van «l'administration concédée». In de laatste hoofdstukken behandelt de schrijver de gecontroleerde private activiteiten, zoals de verenigingen zonder winstgevend doel en hij besluit zijn werk met een hoofdstuk over de administratieve politie en een reeks beschouwingen over de economie en de sociale toestanden in verband met het administratief recht.

Zoals de opsomming van de inhoud alleen reeds laat blijken is dit boekje heel wat meer dan een gewoon vade mecum voor een kandidaat-ambtenaar. De auteur heeft werkelijk een inspanning gedaan om op een vlot begrijpelijke en redelijk verantwoorde wijze het geheel van het bestuurswezen voor te stellen. Zijn werkje heeft dan ook vorozeker belang voor al degenen die zich voor administratief recht interesseren.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 september - 30 september 1958)

I. Staats- en Administratief Recht

1. *Invoer.* — Het M.B. van 12 augustus 1958 (S. 1 september 1958, 6720) wijzigt het M.B. van 11 Sept. 1957 houdende schorsing van de verplichting tot overlegging van een vergunning bij de invoer van bepaalde goederen.

2. *Ministerie van Economische Zaken.* — Het K.B. van 30 juli 1958 (S. 1 september 1958, 6727) wijzigt het K.B. van 3 januari 1955 tot vaststelling van het organiek kader van het personeel van het secretariaat van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven en van het personeel der gemeenschappelijke diensten van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven en van de bedrijfsraden, terwijl het verder de schalen verbonden aan de bijzondere graden bepaalt.

3. *Internationale Overeenkomst.* — De wet van 18 april 1958 (S. 4 september 1958, 6768) keurt het protocol tussen België, Luxemburg en Nederland betreffende de nationale behandeling bij de aanbesteding van werken en de aankoop van goederen ondertekend op 6 juli 1956 te Brussel goed.

4. *Invoer.* — Het M.B. van 26 augustus 1958 (S. 4 september 1958, 6772) wijzigt het M.B. van 11 sept. 1957 houdende schorsing van de verplichting tot overlegging van een vergunning bij de invoer van bepaalde goederen.

5. *Openbare Werken — Bouwen van Volkswoningen — Toekennen van premieën.* — Het K.B. van 1 september 1958 (S. 6 september 1958, 6821) wijzigt het Regentsbesluit van 12 augustus 1948 houdende vaststelling van de voorwaarden tot het verlenen van premieën om niet voor de aanbouw door het privaats initiatief van volkswoningen en van kleine landeigendommen.

6. *Landbouw.* — Bij K.B. van 22 augustus 1958 (S. 7 september 1958, 6836) worden maatregelen voorgeschreven tot bestrijding van de vergelingsziekte van de biet.

7. *Landbouw.* — Het K.B. van 3 september 1958 (S. 7 september 1958, 6836) wijzigt het K.B. van 13 februari 1956 tot inrichting van de keuring van boszaden en bosplanten.

8. *Internationale Overeenkomst.* — In het Staatsbl. van 8-9 september 1958, 6848) verscheen de tekst van het akkoord tussen Oostenrijk en België betreffende het Internationaal Goederenvervoer over de weg, getekend te Wenen op 20 juni 1958.

9. *Nationale Raad voor de Coöperatie.* — Het K.B. van 8 augustus 1958 (S. 8-9 september 1958, 6854) stelt de modaliteiten vast inzake voordracht van de vaste en plaatsvervangende leden van de Nationale Raad voor de Coöperatie.

10. *Financiën — Lening.* — Bij K.B. van 9 september 1958 (S. 10 september 1958, 6896) wordt de Minister van Financiën ertoe gemachtigd onder de door hem vast te stellen voorwaarden een binnenlandse lening op 10 jaar genaamd «5% lening 1958-68» uit te geven.

11. *Financiën — Lening.* — Het M.B. van 9 september 1958 (S. 11 september 1958, 6897) stelt de modaliteiten betreffende de uitgifte van de 5% lening 1958-68 vast.

12. *Landbouw.* — Het M.B. van 1 september 1958 (S. 12 september 1958, 6920) stelt het bedrag der premieën, toegekend aan de instellingen die uit Belgische melk sommige melkderivaten voortbrengen, vast.

13. *Ministerie van Openbaar Onderwijs.* — Bij M.B. van 14 mei 1958 (S. september 1958, 6930) wordt een commissie van advies inzake cummulatie opgericht.

14. *Economische Zaken.* — H. K.B. van 5 september 1958 (S. 12 september 1958, 6931) stelt de modaliteiten vast betreffende de verdeling onder al de nijverheidsmaalders der lasten bij het verwerken van inlandse tarwe van de oogst 1957.

15. *Economische Zaken.* — Bij M.B. van 8 juli 1958 (S. 14 september 1958, 6969) worden de fabricatienormen voor de transportlanden in de mijn vastgesteld.

16. *Rijkspersoneel — Nationaal Instituut voor de statistiek.* — Het K.B. van 23 augustus 1958 (S. 15-16 september 1958, 6984) stelt de rechtstoestand van de klerken-poncers bij het Nationaal Instituut voor de statistiek vast.

17. *Verkoop op afbetaling.* — Het K.B. van 3 sept. 1958 (S. 15-16 september 1958, 6986) wijzigt art. 5 van het K.B. van 23 december 1957 houdende bepaalde uitvoeringsmaatregelen van de wet van 9 juli 1957 tot regeling van de verkoop op afbetaling en van zijn financiering.

18. *Ambachten en neringen — Beroepsopleiding.* — Bij K.B. van 2 september 1958 (S. 15-16 september 1958, 7004) wordt het K.B. van 21 april 1958 betreffende de organisatie van de beroepsopleiding en de beroepsvolmaking in de ambachten en neringen opgeheven.

19. *Internationale Overeenkomst.* — De wet van 30 april 1958 (S. 17 september 1958, 7016) keurt de volgende internationale akten goed:

1. Aanvullend protocol nr 4 tot wijziging van het verdrag inzake oprichting van een Europese Betalingsunie, ondertekend op 30 juni 1958 te Parijs;

2. Aanvullen protocol nr 5 tot wijziging van het verdrag inzake oprichting van een Europese Betalingsunie, ondertekend op 30 juni 1954 te Parijs.

3. Aanvullend protocol nr 6 tot wijziging van het verdrag inzake oprichting van een Europese Betalingsunie, ondertekend op 29 juni 1955 te Parijs.

4. Aanvullend protocol nr 7 tot wijziging van het verdrag inzake oprichting van een Europese Betalingsunie, ondertekend op 5 augustus 1955 te Parijs.

20. *Rijkswerkliedenkas.* — Het K.B. van 8 september 1958, 7072) wijzigt het K.B. van 1 juli 1937 houdende statuten van de rijkswerkliedenkas.

21. *Internationale Overeenkomst.* — In het staatsbl. van 18 september 1958, 7075) verscheen de tekst van het akkoord tussen België en Zweden betreffende het internationaal goederenvervoer over de weg ondertekend te Stockholm op 8 mei 1958.

22. *Internationale Overeenkomst.* — De wet van 11 maart 1958 (S. 19 september 1958, 7104) keurt het protocol goed tot beperking en regeling van het verbouwen van papaver, alsmede van de productie van de internationale handel en groothandel in, en het gebruik van opium ondertekend te New-York op 23 juni 1953.

23. *Handel in giftstoffen en verdovende middelen.* — De wet van 11 maart 1958 (S. 19 september 1958, 7104) wijzigt de wet van 24 februari 1921 betreffende het verhandelen van giftstoffen, slaapmiddelen en verdovende middelen, ontsmettingsmiddelen en anti-septica.

24. *Internationale Overeenkomst.* — De wet van 22 april 1958 (S. 20 september 1958, 7136) keurt het statuut goed van de internationale organisatie voor atoomenergie en van de bijlage, ondertekend te New-York op 26 oktober 1956.

25. *Ministerie van Verkeerswezen.* — Het K.B. van 26 augustus 1958 (S. 20 september 1958, 7152) wijzigt het K.B. van 27 januari 1954, tot vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Verkeerswezen.

26. *Rijkspersoneel.* — Het K.B. van 15 september 1958 (S. 21 september 1958, 7176) vult art. 83 bis van het K.B. van 2 oktober 1937 houdende statuut van het Rijkspersoneel en gewijzigd bij K.B. van 10 maart 1953 aan.

27. *Nationale Maatschappij voor de huisvesting — Lening.* — Bij K.B. van 13 september 1958 (S. 21 sept. 7177) wordt de Nationale Maatschappij voor de huisvesting ertoe gemachtigd onder Staatswaarborg een lening van 200 miljoen frank aan te gaan.

28. *Scheepvaart.* — Bij K.B. van 15 september 1958 (S. 21 september 1958, 7179) worden de wijzigingen aan het reglement betreffende het onderzoek van vaartuigen en vloten die de Rijn bevaren, goedgekeurd.

29. *Landbouw.* — Het M.B. van 27 augustus 1958 (S. 21 september 1958, 7182) stelt de rassenlijst der land-, tuin- en bosbouwsoorten die aan de keuring van

de Nationale Dienst voor afzet van landbouw en tuinbouwprodukten kunnen onderworpen worden, vast.

30. *Raad van State — Rechtspleging.* — Het K.B. van 10 september 1958 (S. 21 september 1958, 7197) wijzigt art. 2 van het Regentsbesluit van 23 augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State. Deze wijziging heeft betrekking op de vermeldingen die het verzoekschrift moet bevatten.

31. *Internationale Overeenkomst.* — In het Staatsbl. van 22-23 september 1958 (7216) verscheen de tekst van een aanvullende overeenkomst afgesloten bij wisseling van brieven gedagtekend Lissabon 24-28 febr. 1958 bij de overeenkomst tussen België en Portugal betreffende de reisdocumenten der bemanningsleden der luchtvaartuigen, afgesloten bij wisseling van brieven gedagtekend te Lissabon 15 december 1956 en 27 maart 1957.

32. *Internationale Overeenkomst.* — In het Staatsblad van 24 september 1958 (7241) verscheen de tekst van het akkoord tussen België en Mexico betreffende de afschaffing der reispasverplichting tussen de beide landen, afgesloten bij wisseling van brieven gedagtekend Mexico 18 maart 1958.

33. *Rijkswacht.* — Bij K.B. van 15 september 1958 (S. 24 september 1958, 7243) wordt de Rijkswacht georganiseerd.

34. *Rijkswacht.* — Het M.B. van 16 september 1958 (S. 24 september 1958, 7245) bepaalt de categorieën waartoe de Rijkswacht brigades voor de toepassing van het geldelijk statuut behoren.

35. *Internationale Overeenkomst.* — In het Staatsbl. van 25 september 1958 (7260) verscheen de tekst van het akkoord tussen België en Equador betreffende het verkeer, afgesloten bij wisseling van brieven gedagtekend Quito 20 maart 1958.

36. *Economische Zaken.* — Bij M.B. van 23 september 1958 (S. 25 september 1958, 7268) wordt de maximum verkoopprijs van consumptiemelk aan de verbruikers vastgesteld.

37. *Internationale Overeenkomst.* — In het Staatsbl. van 26 september 1958 (7293) verscheen de tekst van de overeenkomst tussen België en Hongarije inzake luchtvervoer en bijlage, ondertekend te Budapest, op 1 juli 1957.

38. *Landsverdediging.* — Bij K.B. van 16 september 1958 (S. 26 september 1958, 7298) wordt het getal aan hulpofficieren van de luchtmacht te begeven betrekkingen in het actief kader vastgesteld.

39. *Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin.* — Het K.B. van 22 augustus 1958 (S. 26 september 1958, 7316) vult het K.B. aan van 28 december 1956 houdende vaststelling van de schalen verbonden aan de bijzondere graden bij het Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin.

40. *Universitair Instituut voor de Overzeese gebieden.* — Het K.B. van 3 september 1958 (S. 28 september 1958, 7385) wijzigt het K.B. van 4 december 1926 tot samenordering van de wetsbepalingen met betrekking tot het Universitair Instituut voor de Overzeese Gebieden.

41. *Financiën — Oorlogsschade.* — Het M.B. van 25 augustus 1958 (S. 29-30 september 1958, 7404) stelt de voorwaarden en modaliteiten vast betreffende de uitgifte van een 6e reeks obligaties aan toonder door de Zelfstandige Kas voor Oorlogsschade.

II. Burgerlijk Recht

42. *Verkoop op afbetaling.* — Zie nr 17.

III. Rechterlijke Organisatie

43. *Justitie. — Reglement. — Rechtbank van Koop.* (S. 7 september 1958, 6835) wijzigt het K.B. van *handel Bergen.* — Het K.B. van 25 augustus 1958 6 maart 1939 tot vaststelling van het dienstreglement van de Rechtbank van Koophandel te Bergen.

44. *Justitie. — Indeling der kantons.* — Bij K.B. van 8 september 1958 (S. 13 september 1958, 6944) worden de bevolking en de indeling in klassen van de kantons der vredegerichten van het rechterlijk arrondissement Tongeren vastgesteld.

IV. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon

45. *Arbeid en Sociale Voorzorg.* — Het K.B. van 26 augustus 1958 (S. 6 september 1958, 6801) stelt de overeenkomstig de wetgeving betreffende de vergoeding der schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen over het dienstjaar 1958 te innen bijdragen voor het waarborgfonds vast.

46. *Arbeidsbescherming.* — De K.Ben. van 2-3 sept. 1958 (S. 18 september 1958, 7080) wijzigen titel 4 van het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming.

47. *Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers.* — De K.Ben. van 6 september 1958 (S. 20 september 1958, 7157) en van 9 september 1958 (7158) wijzigen het K.B. van 28 mei 1958 tot vaststelling van het statuut van het Nationaal Pensioenfonds voor mijnwerkers inzake inrichting van de rust- en weduwenpensioen-regeling.

48. *Pensioenstelsel voor mijnwerkers.* — Het K.B. van 10 september 1958 (S. 20 september 1958, 7160) wijzigt het wetsbesluit van 25 februari 1947 tot samenvoeging en wijziging van de wetten betreffende het pensioenstelsel voor de mijnwerkers en de ermede gelijkgestelden.

49. *Rust- en Overlevingspensioen voor Zeelieden.* — Het K.B. van 10 september 1958 (S. 21 september 1958, 7199) stelt de gewaarborgde minimumbedragen van de rust- en overlevingspensioenen voor zeelieden ter koopvaardij vast.

50. *Kinderbijslag voor loonarbeiders.* — Bij K.B. van 21 september 1958 (S. 21 september 1958, 7201) wordt het M.B. van 26 mei 1958 genomen in uitvoering van de wet van 2 mei 1958 tot wijziging van art. 62, 2e lid

van de gecoördineerde wetten betreffende de kinderbijslag voor loonarbeiders ingetrokken.

51. *Beroepsziekten.* — Het K.B. van 15 september 1958 (S. 26 september 1958, 7302) wijzigt het M.B. van 9 september 1956 houdende de lijst der beroepsziekten met opgave voor elke dezer der bedrijven of vakken waarin ze tot schadeloosstelling aanleiding geven alsmede van de categorieën der gerechtigde arbeiders.

V. Fiscaal Recht

52. *Met het zegel gelijkgestelde taxes.* — Het K.B. van 11 september 1958 (S. 28 september 1958, 7372) wijzigt het wetboek der met het zegel gelijkgestelde taxes.

53. *Invoer — Overdrachtstaxe.* — Het K.B. van 25 september 1958 (S. 28 september 1958, 7373) wijzigt het K.B. van 11 maart 1953 houdende verhoging der overdrachtstaxes bij de invoer.

H. Boonen.

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad : 1958, n° 38 :

Mr H. H. A. De Graaff, Enkele opmerkingen over het verband tussen de Oorlogswet en het Militaire Strafwet. — Mr A. Dirkzwager, Ten Afscheid.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie : 1958, n° 4558 :

Mr Y. Scholten, Administratiekantoor en certificaat-houder. — P. Moschos, De notaris en Griekenland. — Mej. W. M. Peletier. — Y. D. C. van Duyn, Fiscale Notities.

Journal des Tribunaux : 1958, n° 4210 :

Conférence du Jeune Barreau de Bruxelles. — Séance solennelle de rentrée. — Amour et Artifice, discours de Mr Alfred Terfve. — Discours de Mr Georges Bricmont. — Discours de Mr Albert Nyssens.

Revue de droit intellectuel : 1958, n° 4-5 :

De l'utilité des sociétés d'auteurs au point de vue international par W. Janssens. — Les œuvres scientifiques et le droit d'auteur, spécialement en droit belge, par Th. Smolders.

Recueil Dalloz : 1958, n° 36 :

P. L. Josse, La réforme des règles relatives à l'expropriation pour cause d'utilité publique.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"